

№ 226 (19487) 2009-рэ илъэс ШЭМБЭТ ШЭКІОГЪУМ и 14

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИІЭП

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Урысые Федерацием и Правительствэ иунашъу

2010-рэ илъэсымкіэ зыгъэпсэфыгъо мафэхэр зэблэхъугъэнхэм ехьыліагъ

ІофышІэхэм зыгъэпсэфыгъо ыкІи мыІофшІэгъу мэфэкІ марэхэр нахь тэрэзэу агъэфедэнхэм пае Урысые Федерацием и Правительствэ унашьо ешІы:

2010-рэ ильэсымкІэ къыкІэльыкІорэ зыгъэпсэфыгъо мафэхэр зэблэхъугъэнхэу:

мэзаем и 27-рэ шэмбэт мафэр мэзаем и 22-м, блыпэм; шэкІогъум и 13 шэмбэт мафэр шэкІогъум и 5-м, бэрэс-

Урысые Федерацием и Правительствэ и Тхьаматэу Владимир ПУТИЙ

къ. Москва, чъэпыогъум и 31-рэ, 2009-рэ ильэс

ШэкІогъум и 14-р — шъоущыгъу узым пэуцужьыгъэным и Дунэе маф

УищыІэкІэ-псэукІэ зэблэпхъун фаеу мэхъу

1991-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу мы мафэр — шъоущыгъу узым пэуцужьыгъэным и Дунэе мафэ — дунаим щыхагъэунэфыкІы. Канадэ щыщ физиологэу Фредерик Бантинг — инсулиным игормон къэзыгъотыгъэхэм ащыщыр — къызыхъугъэ мафэр ары, псауныгъэр къзухъумэгъэнымк Э Дунэе организацием унашьо зэришІыгъэмкІэ ар зытырагъэфагъэр. Специалистхэм зэрэхагъэунэфыкІыгъэмкІэ, мы узыр къызыха-

гъэщыгъэ пэпчъ апэрэ упч
 Іэу къытырэм — ар бгъэхъужьын плъэкІыщт-умыльэкІыщтым — джэуап етыжьыгъуай, сыда пІомэ медицинэр ащ фэамалыгоп. Арэу щытми, шъоущыгъоу лъым хэлъым узэрэлъыплъэщт, узым узэре Іззэщт шІыкІзу ащ иІз хъугъэр макІзпышъ, а узым ыпкъ къикІыкІз цІыфым игъашІз нахь мэкІзныр е нахь къин хъуныр щыбгъэзыен плъэкІыщт. Ау ежь сымаджэр ащ фэен, врачхэм игъоу алъэгъурэр ышІэзэ псэун, зыфэсакъыжын, ищыГэкГэ-псэукГэ нэмыкГ шГыкГэм тетэу зэхищэн фае.

Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымкІэ и Министерствэ идиабетолог шъхьаІэу М.Къ. ЯхъулІэм тызэрэщигъэгъозагъэмкІэ, шъоущыгъу уз иІзу мыхэм яучет мы лъэхъаным нэбгырэ 8900-рэ хэт, ау а пчъагъэр бэкІэ ащ нахьыб, а узыр иІэми ымышІэу, заримыгъэуплъэкІоу къытхэтыр макІэпышъ. А пчъагъэм щыщэу нэбгырэ 63-р — кІэлэцІыкІух. ГухэкІ нахь мышІэми, ахэм зэкІэми инсулиныр зэпымыоу агъэфедэн фаеу щыт, мафэм гъогогъуи 3 — 5 ар агъотын фае.

— Диабетыр, — eIo тигущыІэгъу, — цІыфым инэгъу чІэгъ железа инсулин икъоу къышІын е гормонэу шъоущыгъур лъым щызыгъэзекІорэр организмэм тэрэзэу ыгъэфедэн ымылъэкІы хъуныр ары. А узыр тІоу зэтефыгъэ. Апэрэр — цІыфым инсулиныр зэпымыоу хэльхьэгъэн фаеу зыхъурэр, ятІонэрэр — шъоущыгьоу лъым хэльыр шапхьэм шІокІэу, ау инсулин ащ зыхилъхьэ зэпытыныр имыщык Гагъэ хъумэ.

Сыда диабетыр къызыхэкІырэр? Официальнэ наукэм а упчІэм джэуап гъэнэфагъэ къыритыжьырэп. Врачхэм зэральытэрэмкІэ, ар ны-тыхэм яльфыгьэхэм «аратыжын» альэкІыщт, цІыфыр льэшэу зэзыдзэгъэ гумэкІыгъо, тхьамыкІагъо горэми къыхэкІэу мэхъу, кІэлэцІыкІоу зянэ-зятэхэр сымаджэхэм зэпахырэ узыр къызэреутэкІыгъэм е шъобж горэ тещагъэ зэрэхъугъэм къакІэлъыкІони ылъэкІышт.

Шъоущыгъу узым инэшэнэ шъхьа Іэхэм ащыщых ц Іыфыр бэрэ шхэ шІоигъоныр, ау ащ емылъытыгъэу оды хъуныр, псым бэрэ ешъоныр, ыІушъхьэ гъупэныр, нэмыкІхэри. Ау ахэм ащыщ горэм гу льыотэ пае ор-орэу диагнозыр зыфэбгъэуцужьы хьущтэп. НэмыкІ уз горэхэми арэущтэу «зыкъагъэлъэгъон» алъэкІыщтышъ. Специалистыр ары ар къэзыІон фаер. Игъом узыр къыхэгъэщыгъэ хъумэ, цІыфым илажьэр ышІэ хъумэ, нахь зыфэсакъыжьын ылъэкІыщт, узым упэуцужьыныр нахь ІэшІэх хъущт.

Псауныгъэр къэухъумэгъэнымкІэ Дунэе организацием къызэритырэмкІэ, нэбгырэ миллион 260-мэ мы лъэхъаным шъоушыгъу узыр яІ. ПэшІорыгъэшъэу къызэральытэщтыгъэмкІэ, мы илъэсым а пчъагъэр миллион 230-м шІомыкІыщтэу арыгъэ. ИлъэситІукІэ узэкІэІэбэжьымэ, сымаджэхэм япчъагъэ миллиони 194-у къалъытэщтыгъ.

ЖАКІЭМЫКЪО Аминэт.

ЗЫЩЫМЫГЪЭГЪУПШ УКІЭТХЭНЭУ «МС«МКАТАМ СПИЦА»

ФэгъэкІотэныгъэ зиІэхэм

Почтэр къызфэбгъэфедэзэ индексыр: 52161 мэзихым сомэ 383-рэ чапыч 88-рэ

000-у «Адыгея-Интерсвязь» зыфиІорэм соми 150-кІэ ущыкІэтхэн плъэкІыщт, ащ икиоск чІэпхыжьын хъумэ

индексыр: 52162 сомэ 358-рэ чапыч 20-рэ Корпоративнэ кіэтхакіэр

Мыекъуапэ дэт организациехэм къыратхыкІы экземпляри 10-м къыщегъэжьагьэу соми 170-кІэ

> Редакцием дэжь щыт киос-КЫМ ущыкІатхэмэ ыуасэр соми 120-рэ

Теуцожь ыкІи **Красногвардейскэ** районхэм сомэ 200-кІэ ащыкІэтэгъатхэх

КЪУАДЖЭМ ИГЪЭКЪЭБЗЭНРЭ **ИГЪЭДЭХЭНРЭ** АПШЪЭ РАЛЪХЬАЖЬЫГЪ

Джэджэхьаблэ щыщхэу Мыекъуапэ щыпсэухэрэм зэхащагъэр чанэу къуаджэм изэтегъэпсыхьажьын дэлажьэ.

Къоджэ паркым изытет дэй дэдагъ. Илъэс пчъагъэхэм къакІоцІ ащ зи щашІэгъагъэп, лъэшэу зэхэк Іыхьэгъагъ, упхырымыплъышьоу, хэкІыгъуаеу хъугъагъэ. Апэрэ кІогъум паркым изыщанэ, ятІонэрэ кІогъум зэрэпсаоу агъэкъэбзагъ. Джы чъыгышхомэ ачІэгъ къычІэкІыхьэгъэгъэ чъыгыхэу раупкІыгъэхэр мы тхьаумэфэ мафэм, шэкІогъум и 15-м, агъэстыжьынхэу щыт. А мэфэ дэдэм пхъэшъхьэ-мышъхьэ-

Нэхэе Анзаур ыкъоу Аслъан зипэщэ хасэу хэр къызпык Іэщт чъыгхэр еджэп Іэ щагум дагъэтІысхьащтых. Ащ тефэщт ахъщэри к алэмэ зэхалъхьагъ, къаугъоигъ.

Джэджэхьаблэ шышхэу Мыекъуапэ шыпсэухэрэмэ язакъоп, ежь чылэм дэс кІалэхэри мы Іофтхьэбзэ шІагъом хэлажьэх. ЗэгурыІоныгъэ ахэлъэу, Іофым дэмышъхьахыхэу, ежь-ежьырэу джэджэхьаблэхэр зэрэзэдэлажьэхэрэм, къуаджэм итеплъэ нахь дахэ зэрашІыжьыщтым, федэ горэ къыфахьыным зэрэпылъхэм фэш і щытхъур къалэжьы, узэгъусэ хъумэ зэшІомыхын Іоф зэрэщымыІэр джыри зэ къагъэшъыпкъэжьы.

(Тикорр.).

щамыгъэунэфыгъэми...

Адыгэ Республикэм ветеринариемкІэ и ГъэІорышІапІэ иврач шъхьаГэу В. Бурлаковым къызэри-ІорэмкІэ, Къыблэ федеральнэ шъольырыр пштэмэ, Ростов хэкум ирайонихым ахэхьэрэ псэуп Іэхэм гъогогъу 23-рэ а узыр къохэм къащяузыгъэу агъэунэфыгъ. Ахэм къо мини 10-м ехъу ащылІагъ е ащагъэк Годыжьыгъ. Хэкум хэхьэрэ районхэр, зэкІ пІоми хъунэу, а узым ыльэныкьокІэ щынэгьо чІыпІэхэм ахалъытэх, Волгоград хэкум ирайонитІуи, Украинэм щыщ чІыпІэхэри ахэм ахэхьэх. Ростов хэкум игубернатор иунашъокІэ чъэпыогъум и 23-м къыщегъэжьагъэу мы хэкум карантиным епхыгъэ шапхъэхэр щызэрахьэх.

Африканскэ емынэр кьохэм кьяузыгьэу зыщагьэунэфыгьэ чІыпІэхэм ащыщых Къалмыкъ, Дагъыстан республикэхэр, Ленинград хэкур (Кировскэ районыр). Ветеринар врач шъхьаІэм зэрилъытэрэмкІэ, вирусыр нэмыкІ чІыпІэхэми анэсын, къо Іэлхэми ар къяузын ылъэкІыщт. Хэбзэ къулыкъушІэхэм, хъызмэтшІапІэхэм Іофтхьэбзэ зэфэшъхьафхэр зэрахьэх, ау вирусым зимыушъомбгъунымкІэ ахэр макІэх, узыр гъэкІодыгъэ хъугорэп.

Урысые Федерацием исубъектхэм зэпхыныгъэ пытэхэр Адыгэ Республикэм зэрадыри ом къыхэкІыкІэ, вирусыр республикэм къихьан зэрилъэкІыщт амалхэр зэкІэ къыдалъытэх, къохэр, къолым хэшІыкІыгъэ гьомылапхъэу къыращэрэм къыщагъэкІагъ, Урысые Федерацием изаконодательствэ мыщ фэдэ чІыпІэм узэрэщызекІон фаеу къыІорэм тетэу къулыкъухэм зэкІэми Іоф ашІэ.

Къэралыгъо ветеринар къулыкъум иІофышІэхэм къо 17680-мэ Іззэгъу уцэу «классическэ емынэр» зыфаІорэм пэуцужьырэр ахалъхьагъ, ахэр зыщаІыгъ квадратнэ метрэ мин 850-рэ фэдизыр дезинфекцие ашІыгъ, нэмыкІ Іофтхьабзэхэри зэпымыоу зэрахьэх.

Къохэр зыщаlыгъ хъызмэтшlэпlэ 12-у республикэм итым щыщэу «зэфэшlыгъэ» шlыкlэм тетэу Іоф зымышlэрэр зы хъызмэтшlэпlэ закъу. Ахэм зэкlэми карантиным къыдилънтэрэ шапхъэхэр зэрагъэцакlэхэрэр ветеринархэм ренэу ауплъэкlу. Джащ фэдэу къо Іэлхэм, хъызмэтшlапlэхэм, унагъохэм ащаlыгъ къохэм ащыщэу аукlыгъэхэм вирусыр яlэ-ямыlэр гъзунэфыгъэным пае лабораториехэм лыр ащауплъэкlугъ. Узыр къахагъэщыгъэп.

Африканскэ емынэр республикэм ишъолъыр щагъэунэфымэ ащ зэрэпэуцужьынхэ алъэкІыщт амалхэр агъэхьазырых. Ахэм ащыщых дезинфекцие зэрашІыщт

ДУК-2-р, хэушъхьафыкІыгъэ автомобилэу «Ветеринарная помощь» зыфаІорэр, щыгъынэу ІофышІэхэм аратыщтхэр, нэмыкІхэри.

Ветеринар къулыкъум цІыфхэм Іоф адэшІэгъэными имэхьанэ къыгурыІозэ, иІофышІэхэр хъызмэтшІапІэхэм ащэІэх, псэупІэхэм зэ-ІукІэхэр ащызэхащэх, гъэзетхэмкІэ, радиомкІэ къаІуатэ къохэр зы-Іыгъхэр зэрэзекІонхэ фаер. Ветеринар врач шъхьаІэм къызэриІуагъэмкІэ, ГИБДД-м иІофышІэхэм аІыгъых къэралыгъо ветеринар къулыкъум ителефонхэр, ветеринархэм къатырэ документхэр зыфэдэнхэ фаем техыгъэ тхылъхэу былым е былымыл зезыщэхэрэм къагъэлъэгьон алъэкІыщтхэр зэрагъэпшэщтхэр.

Джыдэдэм анахь анаІэ зытырагъэтырэр Ростов хэкум, Къалмыкъым ыкІи Дагъыстан къаращэу къо е къолым хэшІыкІыгъэ гъомылапхъэхэр Адыгеим къарарамыгъэщэныр ары. Джащ фэдэу ветеринар къулыкъум рихъухьагъ унагъохэм ыкІи хъызмэтшІапІэхэм зэкІэмкІи къоу ащаІыгъыр шэкІогъум и 16-м къыщегъэжьагъэу и 20-м нэс къалъытэнэу, унагъохэм илыягъэу зэрар къызыфахьыжыным, яІэ къохэр аукІыжынхэм яамал къызэрихъэу ахэр щыухъумагъэнхэу

лэу. ЖАКІЭМЫКЪО Аминэт.

Шъугу къэтэгъэкІыжьы

«Жъогъобыным» икіэтхэн лъэкіуатэ, кіэтхапкіэр сомэ 20

Ныбджэгъу цІыкІухэр, ныхэр, тыхэр, еджапІэм адыгабзэр шязыгъэхьырэ кІэлэегъаджэхэр! Шъугу къэтэгъэкІыжьы кІэлэцІыкІухэм апае къыдэкІырэ журналэу «Жъогъобын» зыфиІорэм икІэтхэн зэрэкІорэр, ау ар къиптхыкІынымкІэ уахътэр хьазырэу гъунэм зэрэфэкІуагъэр. Арышъ, ар къизытхыкІынэу игъо имыфагъэхэм кІыхьэлыхьэ зырамыгъэшІымэ нахьышІу.

Джырэ уасэу щы эхэмк э журналыр къиптхык ыным тефэрэр зи арыхэп, 2010-рэ ильэсым къыдэк ыщт номериплыр къыпфэк оным тефэрэр сомэ 20 ны эп.

«Жъогъобыныр» къизытхык і ыхэрэм, ащ еджэхэрэм дэгъоу аш і ар зыфэдэр, ау джынэс зык і и къизымытхык і ыгъэсым пліэгьогогьо (мэзищым зэ) къыдэк і ы, шъо зэфэшъхьафхэр зи і сурэтхэмк і эгъэк і эрэк і альытэрэр еджэк і ціык і ухэр шіум, дэхагъэм фэп і угъэнхэр, яныдэльфыбзэ, яхэгъэгу, чіып і укъизыщыхъугъэхэр, зыщыпсэухэрэр, псэушъхьэхэр, тыкъэзыуцухьэрэ дунаир ш і у ягъэлъэгъугъэнхэр ары.

КІэлэцІыкІу пэпчь ипсихологие, игульытэ, ыгу зыфэщагьэр зэфэшъхьафы. Ар къыдэтльытэзэ, льэныкьо зэфэшъхьафхэм афэгъэхыгъэ тхыгъэхэр къыхэтэутых. Рассказ цІыкІухэр, усэхэр, пшысэхэр, хьугъэ-шІэгъэ гъэшІэгъонхэр, нэмыкІхэри журналым къыдэхьэх. Спортыр, хьисапыр зикІасэхэр зэрэщыІэхэр къыдэтэльытэ. Спортым, къэшъоным, орэдкъэІоным, нэмыкІхэми афэгъэхьыгъэ зэнэкъокъухэу тиреспубликэ имызакъоу, Урысыем ичІыпІэ зэфэшъхьафхэм, ары пакІошъ, ІэкІыб хэгъэгухэм ащызэхащэхэрэм текІоныгъэр къащыдэзыхыгъэхэм афэгъэхьыгъэ тхыгъэхэри журналым къыдэхьэх.

Тхэным зыгу фэщэгъэ еджэкІо цІыкІухэм къытфырагъэхьырэ усэхэри, рассказхэри, ашъхьэ фэгъэхьыгъэхэри тигуапэу къыхэтэутых. Ау мыщ дэжьым джыри шъугу къэдгъэкІыжьымэ тшІоигъу, гъэзетымкІи журналымкІи мызэу-мытІоу зигугъу къэтшІыгъэ Іофэу, къызыхэкІырэр къэшІэгъуаеу джы къызынэсыгъэм кІэмыкІырэр. Ар зитхыгъэхэр, ежь ышъхьэкІэ сурэт къязыгъэхыгъэхэр журналым къызыхиутыхэрэм ахьщэу атефэрэр афядгъэхьыжыным ищыкІэгъэ документхэр къызэрэтІэкІамыгъахьэхэрэр ары. Мыбэ дэдэми, ахъщэу афядгъэхьыжьын тлъэкІыщтыр макІэп, еджэкІо цІыкІухэм зыпаІуагъэхьан къагъотыщт. Ар афядгъэхьыжьыным пае, «ИНН»-кІэ заджэхэрэм, «Страховое свидетельство» зыфиІохэрэм яномерхэр къытфарагъэхьынхэ фае. Ахэр еджакІохэм янахыбэ дэдэм яГэх, ау зимыГ мехе меня мехеня межьми, ятэжъми яномерхэр къытфарагъэхьымэ хъущт. Ау джырэкІэ тильэІу зыгьэцакІэрэр макІэ. Ащ фэшІ журналым къыхэтыутыгъэ тхыгъэхэм ахъщэу атефэрэр афядгъэхьыжьын тлъэкІырэп. Нэбгырэ зырызхэу къязыгъэхьыгъэхэми ищык Гагъэр зэк Гэ къыт Гэк Гагъахьэрэп. ГущыІэм пае, къуаджэу Аскъэлае щыпсэурэ еджакІоу Блэгъожъ Муратэ иусэхэр бэрэ журналым къыдахьэхэми, «ИНН»-м иномер къызытфарегъэхым «Страховое свидетельствэм» иномер кІыгъопти, итхыгъэхэм атефэрэ ахъщэр фядгъэхьыжьын тлъэкІыгъэп.

Зитхыгъэхэр журналым къыхиутыгъэхэм къахэкІыгъэх ятэми, янэми е янэжъми япаспортхэм яномерхэр къытфязгъэхьыгъэхэр, ау ахэр къазыщаратыгъэ илъэсыр, мазэр, мафэр, къязытыгъэ УВД-р е «ИНН»-м, «Страховое свидетельство» зыфиІорэм яномер акІымыгъоу. Ахэр щымыІэхэу бухгалтерым ахъщэр афаригъэхьын фитэп, хъакъулэхьэ инспекцием къафидэрэп.

Арышъ, джыри зэ къэсэ́Іожьы: зитхыгъэхэр, ежь ышъхьэкіэ зисурэтхэр журналым къыдэхьагъэхэм, а зигугъу къэсшіыгъэ документхэр яадрес кіыгъоу къытфарагъэхьынэу. Гъэрекіо къыдэкіыгъэгъэ журналхэм къарызыгъэхьагъэхэми къарагъэхьымэ хъущт. Къыздэжъугъэхьыщтыр: г. Майкоп, ул. Советская, 217, редакция журнала «Жъогъобын» («Созвездие»).

КъишъутхыкІ, шъуедж «Жъогъобыным», шъукъыфатх. Шъуиписьмэхэм тыкъяжэ.

ПЭНЭШЪУ Сэфэр. Журналэу «Жъогъобыным» иредактор.

Районым уасэхэр щыдагъэкІуаехэрэп

ШэкІогъум и 9-м АР-м экои вы отметрине вымон сатыумкІэ и Министерствэ испециалистхэмрэ муниципальнэ образованиеу «Кощхьэблэ район» зыфиІорэм иІофыШэхэмрэ зэгъусэхэу цІыфхэм ащэфырэ гъомехеІвахаш ампеал еахпелым осэ тегъахъоу афашІыщтыр проценти 10-м къемыгъэхъугъэным лъыплъэгъэныр игъоу афэзылъэгъурэ унашъоу АР-м и Президентэу ТхьакІущынэ Аслъан 2007-рэ илъэсым къыдигъэкІыгъэр зэрагъэцэкІэжьырэр Кощ--ыр е Пеши мынойа е коеах пІэхэм ащауплъэкІугъ.

Районым ит сатыушІ организациехэу тучан-супермаркетэу ООО-у «Универмаг», ООО-у «Лидер», тучанэу «Эконом»,

ИП-у «Канон» зыфиІохэу мы мафэм ауплъэкІугъэхэм гъомылэпхъэ шъхьаІэхэм осэ тегъахъоу афашІыгъэр проценти 10-м шъхьадэмыкІыгъэу агъэунэфыгъ. УплъэкІуакІохэр зыдэщы-Іэгъэхэ тучанхэм япащэхэр Президентым иунашъо пылъ положениехэм дэгъоу ащыгъозагъэх ыкІи агъэцакІэщтыгъ.

Министерствэм илІыкІохэм ашІыгъэ зэфэхьысыжьхэм къызэрагъэлъэгъуагъэмкІэ, ООО-у
«Универмаг» зыфиІорэр зиІофшІэн дэгъоу зэхэзышэрэ, товархэр анахь жъугъэу зыщыІуагъэкІырэ щапІэу районым итхэм ахалъытагъ. Мы тучаным имэкІайхэм ателъ щэхэкІ продукцие лъэпкъхэу «Адыгэ щэ комбинатым» къыдигъэкІыхэрэм уасэу

ашыряІэр Мыекъуапэ шыІэ «Спутник» тучанхэм зэращащэхэрэм фэдиз. Гущы Гэм пае. ООО-у «Универмагым» щэм ыкІи кефирым язы литрэ сомэ 19-рэ чапыч 50-кІэ, грамм 500 зэрыфэрэ щэтэ пакетыр сомэ 31-кІэ, тыгъэгъэзэ дэгъэ лъэпкъэу «Мамырыкъом» изы литрэ сомэ 42-кІэ, апэрэ сортым хэхьэрэ чэт кІэнкІи 10-р сомэ 31-кІэ къыщыпщэфынхэ плъэкІышт. Фэшъхьаф тучанхэу специалистхэр зыдэщы Гагъэхэми ахэр щапГэу «Эконом», тучанэу «Лидер» зыфиІохэрэм AP-м и Президент игъоу афилъэгъурэ шапхъэм дэмыххэу товархэр IvaгъэкIых.

КъэІуагъэмэ хъущт хьалыгъу къэзыгъэжъэрэ предприятиехэр

зэкІэми анахьыбэу Кощхьэблэ районым зэритхэр ыкІи ащ ыпкъ къикІэу хьалыгъум уасэу иІэр зэрэмыиныр. Апэрэ сорт зиІэ хьалыгъур соми 9-м къыщегъэжьагъэу сомэ 11-м нэсэу районым итучанхэм къащыпщэфын плъэкІыщт.

УплъэкІуным хэлэжьагъэхэм зэрагъэунэфыгъэмкІэ, цІыфхэм нахьыбэрэ агъэфедэрэ гъомылэпхьэ лъэпкъхэм ауасэхэр республикэм икъалэхэм ыкІи ирайонхэм яльытыгъэмэ, Кощхьэблэ районым нахь щыцІыкІух. АщкІэ лъэшэу ишІуагъэ къэкІо уасэхэм гъэпсыкІзу яІэм район администрацием ипащэу Тхьаркьохьо Налбый ышъхьэкІэ зэрэльыплъэрэр, ынаІэ зэрэтыригъэтылэр

Тхылъыр — анахь шІухьафтын дэгъу

ОАО-у «Полиграф-ЮГ» зыфиюрэм ифирменнэ тучан шьо зэфэшъхьафхэмкіэ сурэтхэр зыдэт, дахэу, зэкіужьэу гьэкіэрэкіэгъэ тхыльэу «Адыгэ шхынхэр» (сомэ 350-рэ ыуас) зыфиюрэр, джащ фэдэу зэреджэхэрэ тхыльхэр, художественнэ ыкіи нэмыкі литературэр, канцеляр ыкіи еджапіэхэм ащагъэфедэнхэ алъэкіыщт товар зэфэшъхьафхэр чіэжьугьотэштых.

Тучаныр зыдэщы Тэр: къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268-рэ, тел. 52-31-49; 52-23-90.

ЛЪЭПКЪ ЗЭФЫЩЫТЫКІЭХЭР ГЪЭПЫТЭГЪЭНХЭМ ФЭГЪЭХЬЫГЪ

Республикэхэу Адыгеим, Къэрэщэе-Щэрджэсым, Ставрополь краим къарык Іыгъэ шІэныгъэлэжьхэр, муниципальнэ образованиехэм яспециалистхэр, нэмык Іхэри семинарым хэлажьэх.

Урысыем и Къыблэ шъолъыр щыпсэурэ цІыфхэм ялъэпкъ, культурнэ ыкІи дин зэфыщытыкІэхэм зэфэдэ нэшанэу ахэлъхэр гъэпытэгъэнхэр — джары семинарыр зыфэгъэхынгыгъэр.

Іофтхьабзэр къызэІуихыгъ ыкІи зэрищагъ Къыблэ-Урысые научнэ-инновационнэ институтым идиректорэу, профессорзу Николай Денисовым. Ащ къызэрэхигъэщыгъэмкІэ, къэралыгъо лъэпкъ политикэм къыдыхилъытэрэ лъэныкъохэр гъэцэкІэгъэнхэм пае УФ-м ишъолъырхэм хэхъоныгъэхэр ашІынхэмкІэ и Министерствэ илъэс къэс Іофтхьэбзэ гъэнэфагъэхэр зэхещэх. Непэрэ семинарыри ахэм зэу ащыщ.

— Непэ Темыр Кавказым щыпсэурэ цІыф лъэпкъ зэфэшъхьафхэм гумэкІыгъоу яІэхэр къэдгъэнэфэнхэм ыкІи ахэм ядэгъзыжьын тыдэлэжьэным, ахэм азыфагу илъ зэгурыІоныгъэмрэ зыкІыныгъэмрэ гъэпытэгъэнхэм Іоф дэтшІэныр типшъэрылъ шъхьаІ, — къы-Іуагъ Н.Денисовым. — Темыр Кавказым загъорэ къитэджэрэ зэпэуцужьыныгъэхэр ищыкІагъэ хъумэ кІуачІэкІэ «бгъэІэсэнхэ» зэрэфаем Іо хэлъэп. Анахьэу ар

Апшъэрэ профессиональнэ гъэсэныгъэмкіэ федеральнэ къэралыгъо учреждениеу «Культурэмрэ искусствэмрэкіэ Краснодар къэралыгъо университетым» зэхищэгъэ научнэ-практическэ тренинг-семинар тыгъуасэ Мыекъуапэ къыщызэіуахыгъ. Іофтхьабзэм кіэщакіо фэхъугъ Урысые Федерацием ишъолъырхэм хэхъоныгъэхэр ашіынхэмкіэ и Министерствэ.

зыфэгъэхьыгъэр терроризмэм ыльэныкъокІэ бзэджэшІагъэхэр зезыхьэхэрэр ары. Ау ащ дакІоу гуманитар екІолІакІэхэри къэгьотыгъэнхэ фае. Ары тинепэрэ зэхэсыгъокІэ анахь Іофыгъо шъхьаІэу щытыр.

Нэужым гущы Зэратыгъзу, Адыгэ Республикэм культурэмк Зиминистрэу Чэмышъо Гъазый АР-м и Президентэу Тхьак Іущынэ Аслъанрэ АР-м иминистрэхэм я Кабинетрэ аціэк Із кызэрэугьоигъэхэм шІуфэс къарихыгъ. Зытегущы Ізнхэу агъэнэфэгъэ Іофыгъом игъэцэк Ізн Къыблэ федеральнэ шъолъырым имызакъоу Урысыемк Іи непэ мэ

хьанэшхо зэриІэр къыхигъэщыгъ.

Лъэпкъ зэфэшъхьафхэм азыфагу илъ зэгурыІоныгъэр гъэпытэгъэнымкІэ щысэ дэгъу къэзыгъэльагъохэрэм ащыщых культурэм иІофышІэхэр, къы Іуагъ министрэм. — Ар зэшІохыгьэ хъуным пае фестивальхэр, «Іэнэ хъураехэр», конференциехэр, нэмык Тофтхьабзэхэр илъэсым къыкІоцІ пчъагъэрэ зэхэтэщэх. Ахэм чед медоГуедегын охшентоГшк хэлъэп. Адыгеир пштэмэ, ащ республикэ статус иІэ зыхъугъэм къыщегъэжьагъэу экономикэмкІи, культурэмкІи, нэ-

мыкі льэныкъохэмкіи хэхьоныгьэ гьэнэфагьэхэр ышіынхэ ыльэкіыгь. А зэкіэри зэшіозыхыгьэхэр ціыф льэпкъ зэфэшъхьафхэу республикэм исхэр арых. Адыгеим къэкіогьэ тихьэкіэ льапіэхэм шъукъеблагь шьосэіо, шъуиіофшіэн шіуагьэ къытынэу шъуфэсэіо.

– 1990-рэ ильэсхэм яльэхьан мехеІлытышыфеє алпеап альэныкъокІэ Іофхэм язытет зэрэдэигъэр зыщыдгъэгъупшэ хъущтэп, ащ опытэу къыхэтхыгъэр дгъэфедэзэ ыпэкІэ тыльыкІотэн фае, — къыІуагъ УФ-м ишъольырхэм хэхьоныгъэхэр ашІынхэмкІэ и Министерствэ иупчІэжьэгъу шъхьаІэу, тарихъ шІэныгъэхэмкІэ докторэу, профессорзу Николай Бугай. – ЗэкІэмэ анахь шъхьаІэр Темыр Кавказым, Урысыем илъ лъэпкъ зэгуры Гоныгъэр гъэпытэгъэныр, гумэк Іыгъоу къэуцухэрэр псынкІ у дэгъэзыжынгъэнхэр арых. Тикъэралыгъо цІыф лъэпкъ зэфэшъхьафыбэ зэрисыр къыдэтлъытэзэ, ахэм якультурэ, яшэн-зэхэтыкІэхэр, абзэ къэтыухъумэнхэм тынаІэ тедгъэтын фае. Ащ пае непэ программэ гъэнэфагъэхэри щыІэх. Анахьэу тызыльыпльэн фаер къыткІэхъухьэрэ ныбжьык Тэхэр патриотхэу, лъэпкъ зэхэдз ямыГэу пІугъэнхэр ары. Іофыгъо шъхьаГэу тапашъхьэ итхэм ащыщ ІэкІыб къэралыгъохэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм ячІыгужъ къагъэзэжьын амал яІэныр. Тикъэралыгъо илъ рэхьатыныгъэр зэщызыгъакъо зышІоигъо кІуачІэхэм пытагъэ хэлъэу тадэзекІон, тапэуцужьын зэрэфаери зыщыдгъэгъупшэ хъущтэп.

ЗэрагъэнэфагъэмкІэ, семинарыр мэфищрэ кІощт, а уахътэм къыкІоцІ секцие зэфэшъхьафхэм Іоф ашІэщт, нэужым зэфэхьысыжьхэр ашІыщтых.

ТХЬАРКЪОХЪО Адам.

Сурэтхэр Іэшъынэ Аслъан къытырихыгъэх.

Окружной Инноваци Окружной КОНГ

Пресс-конференцием хэлэжьагъэх Адыгэ Республикэм ибизнес ІэпыІэгъу фэхъурэ ассоциацием илІыкІоу НатІэкъо Муратэ, кІэлэцІыкІу техническэ творчествэм и Адыгэ республикэ Гупчэ икІэлэегъаджэу ЦІыкІужъыкьо Бислъанэ, АР-м ныбжьыкІэ ІофхэмкІэ и Комитет испециалистэу Елена Никишинар, ныбжьыкІэхэм язэІукІэ зипроектхэр къыщызыгъэльэгъогъэ кІэлакІэхэр.

Пэублэм ПатІыкъо Аслъан ЗэІукІэм хэлэжьэщтхэм япроектхэр къызэрэхахыгъэ шІыкІэм кІэкІэу къытегущыІагъ. Инновацие Іофхэм апылъ ныбжьыкІэхэр къыхэгъэщыгъэнхэм ыкІи ахэм ятворчествэ манетлы егъэшІыгъэным мыщ фэдэ Іофтхьабзэхэр -естихыся дедехеІшыдоІефедев щыгъ. Мы Іофтхьабзэм хэлэжьэнхэмкІэ Адыгеим ипащэ ІэпыІэгъу къызэрафэхъугъэр къыІуагъ. ЗэІукІэм хэлэжьагъэхэм закъыфигъазэзэ дэгъоу зыкъызэрэщагъэлъэгъуагъэм пае «тхьаегъэпсэу» къари-

Нэужым НатІэкъо Муратэ эксперт советым зэрэхэтыгъэр зэригуапэр ыкІи Іофтхьабзэм шТогъэшТэгъонэу зэрэхэлэжьагъэр къы Гуагъ. ТиныбжьыкІэхэм къагъэлъэгъуагъэхэм шІэныгъэлэжьхэм, предпринимательхэм анаІэ къызэрэтырадзагъэр къыхигъэщыгъ. ТапэкІи ахэм ятворчествэ хэхьоныгьэ ышІыным пае мыщ фэдэ Іофтхьабзэм охшеньахем еІямехеІянаждын зэриІэр къыІуагъ. ЦІыкІужъыкъо Бислъан къызэгу-кІэлэкІэ ныбжьыкІэхэм адэ--вахаш адырын асхиелыпы асхиелыпе Ізу зэрэщытыр, ныбжыкІэ ЗэІукІэм ащ ыгъэсэрэ нэбгыритІур зэрэхэлэжьагъэм мэхьанэшхо зэриІэр къыІугъ.

Ащ ыуж ныбжьык Гэхэм къагъэльэгьогъэ проектхэр зэрэбгъэфедэщтхэм афэгъэ

хьыгъэу къэгущы Гагъэх.

К Гэлэц Гык Гу техническэ творчествэм и Адыгэ республикэ Гупчэ к Гохэрэ Александр Паниныр, Александр Яченкэр, Адыгэ къэралыгъо университе-

АДЫГЕИР КЪЫЩАГЪЭЛЪЭГЪУАГЪ

Чъэпыогъум и 29-м къыщегъэжьагъэу и 31-м нэс къалэу Ростов-на-Дону инновационнэ Іофыгъохэм апылъ ныбжьыкіэхэм я Зэіукіэ щыкіуагъ. Ныбжьыкіэ Іофхэмкіэ федеральнэ агентствэр кіэщакіо зыфэхъугъэ Іофтхьабзэм Къыблэ федеральнэ шъолъырым иныбжьыкіэхэр хэлэжьагъэх. Адыгеим иліыкіо купи ахэм ахэтыгъ. АР-м ныбжьыкіэ Іофхэмкіэ и Комитет мыщ фэгъэхьыгъэу пресс-конференцие чъэпыогъум и 11-м зэхищагъ. Ар зэрищагъ комитетым ипащэу Піатіыкъо Аслъан.

тым иаспирантэу Александр Солодухиныр ыкІи АКъУ-р къззыухыгъэ Алексей Золотовыр ары ныбжьыкІэ ЗэІукІэм хэлэжьагъэхэр. Ахэм проект зырыз къагъэлъэгъуагъ. Александр Паниныр «Инновационнэ продукт анахь дэгъу» зыфиюрэ льэныкьор ары зыхэлэжьагъэр, ащ я 4-рэ чІыпІэр къыхьыгъ. Александр Солодухиным ипро-

ект шІэныгъэлэжьхэм къыхагъэщыгъ. Джащ фэдэу Золотовыми Яченкэми дипломхэр къафагъэшъошагъэх.

КТэухым АР-м ныбжыкІэ ІофхэмкІэ и Комитет идиплом-хэр ПІатІыкьо Асльан кІэлэкІэ ныбжьыкІэхэм аритыжьыгь.

ДАУТЭ Анжел. Сурэтхэр Зэ*ІукІэм къыщы*тырахыгьэх. <u>Лъэпкъ</u> республикэхэм

ИШІУАГЪЭ КЪЭКІО

Къыблэ Осетиер. «Къыблэ Осетиер» зыфиІорэ гъэзетым иредакцие, «Къыблэ къал» зыфиІорэ радиом иІофышІэхэм ык Îи Къыблэ Осетие Республикэм хэутынымрэ коммуникацие жъугъэхэмрэк Гэ и Министерствэ зэхэтхэу бэдзэогъу мазэм къыщегъэжьагъэу гъэзетеджэхэмрэ радиом едэГухэрэмрэ апае радиомкІэ джэгукІэ зэхащагъэ. Ащ ухэлэжьэным къиныгъо хэльэп. КъыдэкІыгьэкІэ гъэзетэу «Къыблэ Осетиер» зыфиІорэр уапашъхьэ илъэу радиом уедэ-Іущт, джэгукІэм имэкъэгъэІу сигналхэр зэрэзэхэохэу дикторым къы орэ номерым телефонымкІэ утеощт. Эфирым къыщаІогъэ упчІэм джэуап тэрэз къезытыжьыгъэхэм ахафэхэрэм шІухьафтын цІыкІухэр аратых Ахэр зигугъу къэтшІыгъэ министерствэм, радиом ыкІи гъэзетым иредакцие яІофышІэхэм къагъэхьазырых.

Уджэгуным зи къин хэлъэп, нэпэеплъ шІухьафтынми урегъэнэцІы. Мэзищым ехъугъэу зэхащэгъэ радиоджэгуным къыхэлажьэхэрэм япчъагъэ хэхъуагъ. Ар тхьамафэм гъэзетыр къызыщыдэкІырэ мэфитІум, бэрэскэжъыемрэ шэмбэтымрэ, эфирым къехьэ. ДжэгукІэм хэлажьэ зышІоигьохэр радиом едэГу къодыехэкІэ джэуапыр къашІэшъущтэп, арышъ, гъэзетым нахыбэу цІыфхэр кІэтхэнхэм тырегъэгушІухьэх. Зэдызэхащэгъэ Іофыгъом гъэзетым къэбарэу къихъэхэрэм яджэхэрэмрэ радиом къы Гохэрэм ядэІухэрэмрэ япчъагъэ джарэущтэу къыІэтыгъ.

ШЪАУКЪО Аслъангуащ.

ставительный ставительный выпользований выпользова

Піэшіэгьухэр зэзыпхырэ

пшына

Нахыыжымэ къызэраІотэжыырэмкІэ, илъэси 130-рэ фэдиз хъугъэ адыгэ къоджэшхощтыгъэу Хьаджэмыкъохьаблэ агъэкІоди ащ ычІыпІэ къэзэкъ станицэу Дондуковскэр загъэпсыгъагъэр. Адыгэхэр шъхьэрышъхьэу зэбгырык ыжьыгъэх. Купэу Шъхьэлэхьо Шъэпыхъурэ ТІэшъу Хьапагорэ зыхэтыгъэхэр цукукІэ ТІопсэ лъэныкъо ежьэгъагъэх. Зыдежьэгъэгэхэ чІыпІэм ыцІэр Ньюжъый.

ЧІыпІэ дахэу псыхъуитІум азыфагу ис къуаджэу Лыгьотх километри 6-кІэ пэчыжь. Нэужым колхозыщтыгьэу «Ударник» зыцІагъэм былымэхьо фермэ щагъэпсыгъэу чэмхэр щахъущтыгъэх. Ау ащ нэмысхэзэ Шъхьэлахьом икузэкІэт къути, кур агъэцэк Іэжьыфэ Іагьо-благъохэр къызаплъыхьэхэм, чІыпІэр агу рихьи, ащ къыщыуцунхэу рахьухьагъ.

Анахьэу ашІогьэшІэгьоныгьэр Псыушхьо Іошъхьэ папцІэу, лъагэу, гъунэгъу чылэхэми уадэтэу дахэу плъэгъущтыр ары. Іуашъхьэм мэз тетэп, уцыр укъыхэмыщынэу

Хьапаго былымэхьо Іазэти, ащ уасэ фишІыгъ, игъусэхэми дырагъэштагъ. Ары икъэхъук Гагъэр къуаджэу ШІоикъо. Уахътэ тешІагьэу чылэр ыльэ зытеуцом Хьапаго ыпхьу къуаджэу Лыгьотх щыщэу Шагудж Исхьакъ дакІуи пшъэшъитІурэ кІалэрэ къафэхъугъагъэх. КІалэм Мыхьамод цІзу фаусыгъагъ. Ар 1909-рэ илъэсыр арыгъэ. Мыхьамодэ пщынэо ІэпэІасэ хъугъагъэ. ЗэрэцІыфышІугъэм фэшІ лъэшэу шІу алъэгъущтыгъ. Илъэс 80-м къехъу ыныбжьэу идунай ыхъожьыгъагъ. Ар гукъэошхоу чылэм дэсмэ ащыхъугъагъ.

Мы мафэхэм Мыхьамодэ къызыхъугъэр илъэси 100 хъугъэ. Ащ ицІыф гъэпсыкІагъэр, иІогъэ-шІагъэхэр, ипщынэеокІагъэр зэрагъашІэ ашІоигъоу къыкІэупчІэх. Сэри Лыгъотх сыкъыщыхъугъ, сыщапГугъ. Мыхьамодэ сянэ илэгъугъ, сятэ ишъэогъугъ, бэрэ тызэІукІэщтыгъ, тызэхахьэщтыгъ. Ыпхъоу Тэмарэрэ сэрырэ зы классым тызэдисэу 1951-рэ ильэсым гурыт еджап Гэр къызэдэтыухыгъагъ. Дэгъоу зэреджагъэм фэшІ медаль къыфагъэшъошэгъагъ.

Нэужым врач ІэпэІасэу ПсышІуапэ Іоф щишІагь, ищытхъу аригъэІуагъ, пасэу идунай ыхъожьыгъ. Мыхьамодэ икІэлэ дэхэшхоу Джанбэч автобусышхоу «Шъачэ — Мыекъуапэ» зыфиІорэм иводителэу бэрэ Іоф ышІагъ, ау джы слъэгъужьырэп, икъэбари сшІэрэп. Мыхьамодэ ышыпхъу нахыыжъэу Хьаджэкъызрэ сэ сянэу Мыслъымэтрэ шъоф чыжьэу Цыргъойлъэгу пкІэнакІо зэдакІощтыгъэх.

Хьаджэкъызэ Бэусэ ТІалибэ шъхьэгъусэ фэхъуи пшъэшъищ къафэхъугъагъ. Гурытэу МыІумнати еджапІэр къыздиухыгъагъ.

Мыхьамодэ чылэм дэт почтэм итхьаматэу щытыгъ. Почтэр иунэ хэтыгъ. Дахэу, къеджэгъошІоу зэрэтхэщтыгъэм пае иквитанциехэр бэрэ унэм идгъэлъыщтыгъэх. Шагуджым цІыфыгъэшхо хэлъыгъ. Сыдигъо уІукІагъэми нэшІо-гушІоу къыппэгъокІыщтыгъ, птамэ ыІэ тельэу къыбдэгущыІэщтыгъ. Уригъэблагъэ шІоигъоу зыдежьагъэм мыкІоу къыгъэзэжьыщтыгъ. ІэпыІэгъу уищыкІагъэу ышІэмэ иІоф щигъэзыенти, о уиІоф ыуж ихьэщтыгъ.

Сятэ къыІотэжьыщтыгь: «Зэгорэм сибылым заулэ Ашапэ сфыжьын фаеу хъугъагъэ, ау ахэм чыцІыкІукІэ къяоу зыгорэ сауж итын фэягъ. Ашапэ нэс псыхъом пшІыкІутІо лъапцІзу узэпырыкІын фэягъэ, гъогу щыІагъэп.

Гьаблэм

хэзышыжьыгьэхэр

Шхъомчымэ ягъуагъ. Мэзым зы мафэ ухэтымэ зы мазэ пшхын къэпшыпыщтыгъ. Шапсыгъэхэр гъаблэм хэзыщыжьыгъагъэхэр шхъомчыр ары. Агъажъощтыгъ, агъажъэщтыгъ, хьалыгъуи хьантхъупси хашІыкІыщтыгъ. Ащ пае зыгорэм сельэІункІэ сыукІытэщтыгь.

Ащ сегупшысэзэ Шагуджыр къы Іухьагъ. «Сыдэу унэжгъ Iaey зэхэгъэхьагъа?» — зеІом, сигугъу фэсІотагъ. «Ар Іофэп, — ыІуагъ. — Узыфэе пчыхьэ горэм сикъакъыр къитІупщыхьэх. Пчэдыжым почтальон почтом льыкІощтышъ, къыбдяон. Сэ сыпфелъэЈущт».

Шъыпкъэ, почтальоным къин ылъэгъугъ. Шыонэ зэтелъым тесэу почтэм лъыкІон фэягъэр Іалъмэкъ онтэгъур ыкІыб илъэу лъэсэу къэкІожьын фаеу хъугъагъэ. Почтальоныр ЛІыф Мыхьамод арыгъэ, орэдыІо-орэдусэу КІэкІ

УзэдэмыІэпыІэжьмэ щыІэкІэ къинэу тызыхэтыгъэм ухэкІын плъэкІыщтыгъэп».

– Лыгъотх кІощт автобусым тыпаплъэу Шъхьафит икъэуцупІэ тыІутыгъ. — КъыІуатэщтыгъ сишъхьэгъусэ. Машинэ горэ къы ухьи, водителым ышъхьэ кабинэм къыригъэщи «Къэлэжъым сэкІо, фаер кузовым дэрэкІуай», ыІуагъ. ЗэкІэри дэкІоягъ, сэри сыдэкІуаий, пхъэмбгъум сытетІысхьагъ. ТІэкІурэ тыкІуагъэу машинэр къэуцуи Шагуджыр кабинэм къикІыгъ. Къыдэплъыишъ, къыскІэупчІагъэти, сигъусэмэ раІуагъ «Мэрэтыкъомэ яныс»

3V=V=V=V=V=V=V=

— aIyu. CIaпэ къыубыти, сыкъырищэхи кабинэм сыри-

«Мэрэтыкъом инысэ пхъэмбгъужъым тесэу, сэ кабинэм сисэу хъунэп», ыІозэ тыкъежьэжьыгъ. Чылэм тынэсыфэ игущы Гэни исэмэркъэуи зэпигъэугъэп. СІапэ къыубытыжьи, зэкІэми сэлам фясхыжьынэу къысэльэІуи, иІоф ыуж ихьажьыгъ. Джащ фэдэу, жъи кІи зэхимыдзэу ар зэкІэми дахэу адэзекІощтыгъ.

Джары цІыфмэ шІу зыкІальэгъущтыгъэр. Шагуджыр фэмыулэугъэу, пщынэ фемыуагъэу зы унагъо чылэм дэбгьотэщтыгьэп. Ипщынэ бэрэ зэригьэфедэщтыгьэм пае Урысыешхор къыкІухьэзэ пщынэхэр зыщашІырэ чІыпІэхэр зэригъашІэщтыгъэх. Зы пщынэр къутэмэ адрэм къыригъэІонэу , пщынитІу иІэнэу фэягъ. Ащ мылъкуи, кІуачІи ищыкІэгъагъ. А зэкІэри цІыфхэм апаещтыгъ.

Сэмэркьэур икіэсагь

Шагуджым сэмэркъзур шІу ылъэгъущтыгъ. Ыбзэ зэрэзэшІуанэрэм пае ы ощтыгъ: «Сыбзэ зэшІуанэми сипщынэ ыбзэ зэшІонэштэп». ТІэкІурэ узэІумыкІагъэу уилъэгъумэ ыІощтыгъ: «Шъуадэжь бэмышІэу сыщыІагъ. Уянэуятэхэри слъэгъугъэх, шъуипчэн цІыкІухэри хьэшІуцІэ цІыкІури псаух». Пщынэм къыригъаІо хъумэ пхъэнтІэкІоу ылъакъо зытетыр пшъэшъэ цІыкІу горэм, илъэситф ыныбжьэу, пытэу ыубытыщтыгь. ЩхыпцІызэ ащ риІощтыгь: «Сищащ, пхъэнтІэкІур умытІупщ. ТІэкІу шІэмэ сэ зызгъэпсэфыщтышъ о пщынэм къебгъэІощт». Конфетыр иджыбэ къырихыти, ритыщтыгъ. А пшъэшъэ цІыкІоу зыфасІорэм илъэс 40 хъугъэу Ашхабад университетым щырегъаджэх, пщынэм адыгэ орэдхэр къырегъаІох.

Шагуджыр пщынэ зыщеорэ джэгур джэгушхо хъущтыгъэ, цІыфхэр бэу, лъэси шыуи, къекІуалІэштыгъэх. Нахьыбэри пщынэм едэІунхэу, джэгум хэплъэнхэу арыгъэ. Къэралыгъом имэфэк і мафэми, нысащэми, нэмык і зэхэхьэ гуш Ууагъо я Гэми Шагуджыр ахэмытымэ тэрэзэу Іофыр хъущтыгъэп. Пщынаом пхъэкІычаохэр ежь ыгъэунэфыгъэхэу чылэмэ адэсыгъэх. Жъыум фэгъэзагъэмэ мэкъэ дэгъу яІагъ, дахэу орэд къаІощтыгъ.

Шагуджыр пхьэкІычаохэмкІэ гъэрэзэгьоягъ, ежь зэрэфаем фэдэу дежъыунхэу фэягъ. «Жъажъэу шъуеу», ыІощтыгъ. ПхъэкІычхэри ежь зэриІорэм фэдэу фашІыщтыгъэх, зыфаем фэдэ макъэ къатынэу шІыгъагъэх. Орэдым тэрэзэу демыжьыурэр гъусэ ышІыщтыгьэп. ТеурыкІуагьэ къызыхэбгъафэу къыпфидэщтыгьэп.

Шагуджым хэшІыкІ фыриІэу, «ымыцунтхъэхэу» орэдхэр къыригъа Іощтыгъэх. Музыкальнэ искусствэм хабзэу хэлъыхэм мэхьанэ аритэу и оф ыгъэпсыщтыгъ.

ЖъыокІо-пхъэкІычаохэр зэрэхимыгъэукъонхэм пылъэу, афэсакъызэ орэдыр къыригъа Іощтыгъэ. Зыгорэк Іэ пщынаор тІэкІу къыхэукъоу Іэбэхъугъэми ижъыуакІохэм ар хагъэкІуакІэу ежъыущтыгъэх. Орэдэу къырагъэІощтым пэшІорыгъэшъэу зыфагъэхьазырыщтыгъ. Джары «Унэм зыщыгъаси хасэм кІо» зыфаІорэр.

Шапсыгъэхэр бэрэ Іанэм пэсыхэрэп. ЧэщитІурэ зы мафэрэ мэджэгух.

Пшынаомрэ жьыумрэ

Іэхъуамбэу пшынэр зыпыгъэнагъэр мэузы, мэбэгы. Пщынаом ар къызхимыгъэщэу ыщэчын фае. Загъорэ пщыеваІршахрі мехої жонажи итуєтипев фаної етифати мен ядэІужьыщтыгъ. Джащ фэдэу пхъэкІычэон-жъыуным фэкъулаигъэх Тыу Сэфэрбый, Хьахъу Осмэн, Шъхьалахъохэу Борисэрэ Данилэрэ, Хъэртыу Ахьмэд, нэмыкІхэри.

Шагуджым къэшъо орэдышъохэр зэриусыщтыгъэхэр зымышІэщтыгъэр нахьыб. Ежьми ар ыушъэфыщтыгъ укІытэти. «ОрэдыкІэ зэзгъэшІагъ, шъугу рехьымэ къашъуІо», - ыІоти иджэгокІо гъусэмэ къафыригъаІощтыгъ. Ахэр зэфэкІо орэдышъом итыгъэх, бэмэ цІэ афиусыщтыгъ: «СикІасэм сыкъыщинагъ», «СикІасэм ынэхэм сыкъагъэнэфы», «Хьахъу Осмэн иорэд», «Си Рэмэзан» (шапсыгъэ къэ Іуак Іэр), нэмык Іхэри. Ахэр зэрэмык Іодынхэу сикассетэхэм атестхэгъагъэх.

«СикІасэм сыкъыщинагъ» зыфиІорэ орэдышъом къегъэІокІитІу иІагъ. ТІум язэу къыгъэнэщтыр ымышІэу пщынаом тІури ыгъэфедэщтыгъ. Ахэри тхыгъэхэу щыІэх. Грузием магнитофон пленкэм щытыритхагъэр ары зигугъу

1970-рэ ильэсхэм, гьэмафэм, Шагуджым иІэпэІэсэныгъэ тІэкІу къыщыкІагьэў къышІошІыгьагь. Хэтрэ пшынауй ащ фэдэ льэхъан къыфэкІо: е ыныбжь хэкІотагъа, е узы горэм егъэгумэк Іа... Упщынэоныр псынк Іагьоп, къарыу дэгъурэ псауныгъэ пытэрэ уиІэнхэ фай. Арэу зэхъум ипхъэкІычаохэри игъусэхэу Мыекъуапэ къэкІогъагъ. Зыфэягъэр ипщынэо макъэ студие горэм щытыратхэнэу арыгъэ.

ЗыІукІэгъагъэхэр сэ сшІэрэп, ау игъусагъэмэ къызэраІотэжьыгъагъэмкІэ, къызэрэпэгъокІыгъэхэр мо лІы Іушым ыгу рихьыгъагъэп: орэдэу къыригъаІорэ пэпчъ «тэри ащ фэдэ орэд тиІ» — къыра Гожьы зэхъум, пщынаор къэгубжи, «Шъо къалэм шъудэс, сэ Лыгъотх сыдэс. Шъо шъуимыІэ орэд сэ тэ къисхына», — ыІуи ипщынэ ыштэжьи «Ростов — Тбилиси» зыфиІорэ мэшІокумкІэ занкІэу Грузием кІогъагъэх. Ащ къыращыжьыгъэгъэ пленкэр кинопередвижкэм кІыгъоу макъэр лъэшэу къырагъаlоу

къыхэкІыщтыгъ. Вагонэу Грузием зэрыкІогъагъэхэм джэгушхо рашІыхьэгъагьэу къаГотэжьыщтыгъ.

Ащ щытыраригъэтхэгъэгъэ орэдхэр пластинкэу шІыжьыгъэхэу сиІэх джы къызынэсыгъэм, ау къызэребгъэІон плъэкІыщт радиол зэрэщымыІэжьым фэшІ тядэІун тлъэ-

Сыда Шагуджыр зыгьэгумэкіыштыгьэр?

Ежь ащ джэуап къыритыжьыгъагъ: «Дэгъу къарыу уиІэ зэпытыщтымэ. Дэгъуба пщынэм къемыгъаІоу уипщынэ макъэ уедэІужьыныр. ЦІыфхэми къафэнэнба».

Шагуджым, сыдэу зишІыми, ипщынэо макъэ къытфигъэнагъ. Ар тинасып. Ау къыдэмыхъугъэр зы — джэгушхом хэтэу пщынэм еоу тырахыгъэ сурэт зэрэтимы Іэр ары. Адэ «сурэт стешъух сынапэ шъуреплъыжьынэу» хэт къыуиІона. Джары Хьагъундэкъомрэ Шъхьэлахъомрэ гущыІэ дахэу пщынаом пае «Адыгэ макъэм» къатхыгъэм зы сурэт цІыкІоу илъэс 50 зыныбжыр зыкІагъэфедагъэр. мэхьанэу, уасэу фэтшІырэр сурэтхэмкІи къэдгъэльэгъон тлъэкІын фаеу сэлъытэ.

Сэ бэмэ япщынэеуакІэ зэхэсхыгъ. Уасэ ястызэ зэфэхьысыжьхэр сэшІых. Шагуджым ипщынэо макъэ адрэмэ ахэкІуакІэрэп. Орэдхэр ІупкІэу, къабзэу, мэкъэ лые химыгъафэу къыригъаІощтыгъэх. Шагуджым иорэдхэм удяжъыун олъэкІы. Ащ ородыбо ышІоштыгъ. ХыІушъом туристэу къыщекІокІыштыгьэхэр тиадыгэ джэгумэ къазыхахьэхэкІэ урыс къэшъо орэдхэри къафыригъа Гощтыгъэх. Ахэр «Барыня», «Вальс», «Цыганочка», нэмыкІхэри. Адрэхэми ар ягопагъ, сурэт тырахыщтыгъ, шІухьафтын

Шагуджым бас макъэхэр орэдым диштэу зэригъэ Іоры-

шІэрэм фэдэу зыми къыдэхъуштыгъэп.

Шагуджым тиджэгуакІохэм ахилъхьэгъэ нэшанэхэр ахэлъых джы къызынэсыгъэм. Ахэр джыри бэрэ ахэлъынхэу Тхьэм тельэІу. Ау мы аужырэ илъэсхэм тикультурэ щымыщэу къыхахьэрэмэ тамыгъэгумэкІын тлъэкІырэп. Пхъэк і ычып ычып і «къур-къуркъу, кіы-кіыкі» ыю зыгорэ джэгум къыхэлъэдагъ «дэуль» aloy. Адыгэ музыкальнэ фольклорым икъэбзэныгъэ зи лъыплъэжьырэба? Культурэм фэгъэзэгъэ хэбзэ къулыкъушІэхэр ащ нахь ыгъэгумэкІыхэ сшІоигъу ащ фэдэ упчІэхэр къэмытэджынхэм

Пшри истипати

Адыгэ орэдхэр адрэ льэпкъ орэдмэ дэгъоу зэратек ыхэрэр а зы орэдым къегъэТокТэ заулэ иТэн зэрилъэкТыщтыр ары. Ар къыбгуры Іощт пщына охэм якъегъ Іуак Іэхэм уядэ Іумэ. Пщынао пэпчъ къегъэІокІэ шъхьаф иІ. Хэт икъегъэІуакІи дэгъу, дахэ, орэдым дештэ. Ау мы аужырэ илъэсхэм адыгэ пщынэри пыдзы тшІи, аккордеоныр къызэрэтштагъэм къыхэкТэу а хабзэр укъуагъэ мэхъу. НотэхэмкТэ адыгэ орэдхэр аккордеоным къырагъэІонхэу кІэлакІэхэр зэрагъасэхэрэр къахэщы.

ЗэкІэми зы къегъэІуакІ яІэр. Зы пщынао къыригъаІорэм фэд. Ар гъэшІэгъонэп, сыда пІомэ зэкІэри зэджагъэхэр зы нотэх, пщынаоу ашІэрэри зы — нотэхэр зытхыгъэр ары. Хэти къегъэІокІэ шъхьаф иІэжьэп, шъхьадж лъэуж шъхьаф хихыжырэп. Ащ адыгэ орэд къегъэГуакГэм къулаиныгъэу, ІэпэІэсэныгъэу, дэхагъэу хэлъыр къыгъэбайрэп. Сэ ар сыгу рихьырэп. Аккордеоныр адыгэ пщынэкІэ зыльытэрэ кІэлакІэхэр къэхъугъэх, уемыгупшысэн плъэкІырэп: жъыур кІодыгъэу, пхъэкІычым ычІыпІэ «дэулэр» къихьагъэу, адыгэ пщынэ жъынчым ычІыпІэ аккордеон макъэхэр къихьэхэмэ сыдэу хъущта тимузыкальнэ фольклор? Шагуджым фэдэ пщынэошхо мы ильэсишъэ зытІущым адыгэмэ къахэкІынэу шъогугъа?

Шагуджым адыгэ музыкальнэ искусствэм къинэу хильэгъуагъэмрэ гъэхъагъэу хишІыхьагъэмрэ языщанэ зымыгъэхьагъэмэ щытхъур афаІоуи зэхэтэхы.

Шапсыгъэ чІыгум пщынаоу, шыкІэпщынаоу къыщы хъугъэр бэ. Сыда ар къызыхэкГыгъэр пІомэ, ащ иджэуап Шагуджым ихьатыякІо горэм игущыІэмэ ахэлъ. «Ар къызыхэкІыгъэр къушъхьэ мыжъуакІ, цІыф дахэхэр ары». Шапсыгъэ чІыгур джэнэтым фэд. Шъуяплъ бгы-Іошъхьэ шхъуантІэхэм, шъухахь шхъомчыелъэ мэз гъэкІыгъэм, шъуядэІу ащ къыхэІукІырэ бзыу орэдхэмрэ къулэджэпсыхьо къабзэхэм яІушъэшъэ макъэрэ. Джащыгъум зэкІэри къыжъугурыІощт.

Орэдыр шІу зылъэгъоу, дахэу къэзыІоу шапсыгъэмэ къахэкІыгъэр бэ. Орэдышъом укІэдэІукІмэ Шагуджым иорэд къегъэГуакГэ къызэрахэщырэр ошГэ. Шапсыгъэ -еашууашыг емуалеалуаш уехенашуледег дехеалыфалыгд фи шъуакІэдэІукІ. Гу лъышъут гущыІэхэр дахэу зэкІ́ащэу, зырагъэукІыхьэу зэрэгущыІэхэрэм — орэд къаГорэм фэд.

Шагуджыр шапсыгьэмэ яцІыф гъэшІуагъэщтыгъ, янасыпыгъ, зыхалъхьан амышІэу шІу альэгъущтыгъ. Ащ орэдхэр тигъэшІагъэх. Шагуджыр адыгэ шъуашэкІэ фэпагъэу, ипщынэ льагэу Іэтыгьэу, ІупшІэ шъуамбгьохэмкІэ ІущхыпцІыкІызэ джэгум къыхаплъэу — джары тлъэгьоу тызэсагъэр, арэущтэу джыри тапашъхьэ ит, ишІушІагъэкІэ къытхэтыщт. Адыгэхэр щэГэфэхэ Шагуджыр анэГу итыщт.

> МЭРЭТЫКЪО Аслъан.

Повыновый

000 ••••000 ••• 000 •••000 •••000

Дышъэ пкіашъэм чіыр зэлъепкіэ

Бжыхьэр теубытагъэ хэлъэу шъхьэгъушъэ фабэу, дышъэ пкІэшъэ лъэгоу чІым къырэкІо. Мафэхэр тІэкІутІэкІузэ нахь кІако мэхъух, чэшхэм нахь зызэпацы, гъэпсэфыгъо сыхьатхэр нахьыбэ ашІыхэу. Мы уахътэм сыдигъуи егугъоу шІагъэу щыІэр елъытэжьы.

ІофшІэкІо цІыфхэм уцуи тІыси яІэп, хэти етІупщыгъэу зызэкІиугъуаезэ, кІым зытырегъэпсыхьэ. Хатэу аукьэбзыжьыхэрэм Іугьо мэ ІэшІур къадехы. Щагу хъуау-пщау зэІугъэкІотыгъэхэм къэгъэгъэ зэмышъогъубэр гур ащэфэу къащэкІы. Бын унагъохэм сабый чэф макъэр, щхы шъабэр къарэІукІы; еджакІохэр зэрысхэри зэщыхэрэп; мэкъэ тІупщыгъэ еджэныр, лъытэкІэ зэфэшъхьафхэр ащызэхэохых. Тхэным, сурэтшІыным, къэшъоным,

орэдкъэІоным фэІазэхэри ахэм ахэтых, сэнаущыгъэ зыхэлъ зырызхэри къахэкІых.

ИлъэсыкІэ еджэгъур зырагъэжьэжьыгъэр мэзитІу хъугъэ. Зичэзыу зыгъэпсэфыгъор кІэлэцІыкІухэм дахэу агъэкІуагъ. Ёджэныр зикІасэхэм оценкэ дэгъухэмкІэ ны-тыхэр, кІэлэегъаджэхэр агъэгушІуагъэх; нахь шъхьахынаІохэри щытхъур зыфаІохэрэм макІзу яхъопсэжьы-

Арышъ, еджэкІо цІыкІухэр! Шъугу ишъуубыт шъоркІэ еджэныр зэрэГоф шъхьаГэр, адрэмэ апшъэу зэрэщытыр. Шъукъыщамынэным, пэрытэу шъузэрэщытыщтым Іоф дашъушІ. ДаГорэр арба хэтми гъогу тэрэз техьэрэр, гъэсагъэ ыкІи еджагъэ хъурэр. Бэ

зышІэрэ еджакІохэр, ныбжыкІэ Іуш чанхэр сыдигъуи хэгъэгушхоу Урысыеми, ти Адыгэ Республики ящык Іагъэх. Хэти ишъыпкъэ рихьылІэмэ, дахэу тапэкІэ тыльыкІотэщт.

Бжыхьэ

Бжыхьэпэ мафэм тыгьэ Іушьабэр НэІум къынэсы, псэр къегъэфабэ, Жьэу пкъы зимыюм чъыг тхьэпэ плъыжьыр КІуачІэ химыльхьэу сакьэу зэрехьэ.

Псышъхьэшъо гъунджэр макізу мэсысы, Уашьом ишхьуантіэ ащ ыку ит, Къушъхьэтхы папціэр пщагъом къыхэщы, Бгъэжъ тэмэ шъуамбгъор льагэу шъхьащыт.

Дунэе зафэм итеплъэ дахэ, Ом ыукъонкіэ псынкіэ къыщэхъу. Джаущтэу ціыф гъашіэм игъэтхэ мафэ, Охътэ шъхьафитым чъэзэ зэблехъу.

000 ••••000 •••000 •••000

000 ••••000 •••000 •••000

<u>ГущыІэжъхэм Іушы</u> <u>уашІы, уагъэбаи</u>

Акъыл

Акъыл зимыІэр тхьамыкІ. Акъыл зиІэм имыІэ щыІэп. Акъыл зиІэм щэІагъэ иІ. Акъыл зиІэм дэсэгьогъу иІ.

Гъэсэныгъ

АмышІэрэм кІэупчІэх. Бэ зэгьашІэ, бэ умыІо, Гъэсэныгъэр мыкІодыжьын былым. Емыджагьэр нэшъу.

Ахъщ

Ахъщэр псым фэд. Ахъщэ ихъоимэ делэри пщы, Ахъщэр пшахъо, гъашІэр пцІашхъо, Ахъщэ зихъоир ахъщэкІэ нэе-псый.

<u>Мы къэІуакІэм</u> <u>шъущыгъуаза?</u>

Чэтыур лым нэмысымэ, «мэ щэу» elo

Лъагэу пылъэгъэ лыр ышхын имурадэу чэтыур бэрэ дэпкІэягъ, ау сыд фэдизкІи нэсын ылъэкІыгъэп. Нэмысыхэ зэхъум, «мэ щэу» ыІуи ІукІыжьыгъ.

ЦІыфхэми ахэтых къыдэмыхъурэ пстэум «мэ щэу» зыІоу, ІупшІэ афэзышІы-

АЙТЭЧ ЦІЫКІУМ ИГУШХУАГЪ

Іотэжь

Мэхъуба кІэлэцІыкІур ян аІуае м е а т 3 имышІэжьэу фэкъаигъэу, ынэ теплъэхъукІы мыхъоу, Ай--ыІй ьет

кІур джащ фэдагъ — янэкІэ къаигъагъэ. Ар ынэІу ерэт закъуи пстэумкІи фикъущтыгъэ.

Аузэ, мафэхэр, мазэхэр... кІощтыгъэх. Уизакъоу, сабыйри бгъэтІыси-бгъэуцуи мыхьоу, кІалэ ппІуныр псынкІэгъона, яни пшъыгъагъэ.

ЦІыкІум Тхьэм ишыкуркІэ хахъощтыгъ, шъэожъые дэхэ сурэтыгъ. ПІалъэ къэси — кІуагъэ, пІальэ къэси — гущы Іагьэ, аужыпкъэм — Іушыжъыягъ. ЫмышІэщтыгъэ закъор зы — ным иджэнакІэ пымыгъэнэгъэныр, ежьэжьырныгъэ къызхигъэфэныр

Джащыгъум кІэлэцІыкІум анахь иным фэдэу ятэ дэгущы Гагъ: - Айтэч, илъэс тхьапш ухъугъа, къысэпІона? — еупчІыгъ.

ПсынкІэ дэдэу гуІэзэ, Іэхъомбищыр къыригъэлъэгъугъ, я 4-ри къыгъэсысыгъ, щырэ ныкъорэ зыфиІоу.

Ащыгъум инышхо ухъугъэба?!

– Ары! — eIo дунаир идунаеу, иунэ шыгупсэфэу, гушІо нэгоу. - Джы къносІощтыр ошІа, Айтэч, — тым игущыІэ лъегъэкІуатэ, сшІэрэп зыфиІоу адрэми

ытэмэпкъ цІыкІу зэфещэ,

уимамэ ыуж уитэу ащ нахыбэрэ унэм узэримысыщтыр ары. Сэщ фэдэу жьэу укъэтэджыщт, кІэлэцІыкІу ІыгъыпІэм, ощ фэдэхэр бэу зыдэщыІэм, неущ щегъэжьагъэу усщэщт. Угъы хъущтэп — кlалэхэр, лІыхэба, гъы-Зэ шъхьаем шъаом ынэжгъ

къызэхэхьагъ, ау ятэ къеубзэубзэжь зэрэхэмылъыр ешІэти, зищэІагъ, яни гумэкІэу къеп-

Укъезэгъыба къыосІуагъэм? — ыкъо цІыкІу тым джыри зыфегъазэ.

— Áры! — къегъэгугъэ мо са-

Джыри, Айтэч, зы къыосІощт, шыпхъу цІыкІу къыпфэтщэфыщтышъ, а цІыкІужъыем ренэу уимамэ фэгъэзэгъэщт. О уинышхоба?! Орырэ сэрырэ ты-

хъулъфыгъэшъ, тызэгъусэу ахэм тафэгумэкІыщт, тадэІэпыІэщт, –

шъабэу къыІогушІо. Хэти ымышІэу тым кІырыплъырэ шъэожъыем лІышхом фэдэу сыдигъуи ятэ къызэрэдэгущыІэрэр игуап, ау макІэу къэгумэкІыгъ: тыда зыдищэщтыри, хэта зыфищэщтыри? — Ауми гущыІэ къыпимыІожьэу шъэожъыем зиушъэфыгъ.

Джащ тетэу Айтэч цІыкІур апэрэу үнэе кІэлэцІыкІу ІыгьыпІэ зэтегъэпсыхьагъэу къалэм дэт горэм ратыгъ. Пчэдыжьым тым «некІо, Айтэч, джы ори «ІофышІэ»! — ыІуи, зэришэнэу къесэмэркъэузэ, машинэмкІэ такъикъкІэ нигъэси, къыгъэнагъ.

КІэлэцІыкІу ІыгьыпІэр — къэлэсэрай! Айтэч нэмыз-Іумыз, сабый хъущэр — кІали пшъэшъэжъыий зэхэпхъагъ, къечъэкІ-къезэрэхьакІых. ЫмышІэрэ нахь ин

зырызхэри ынэ къыпэшІофэх, хъуи шІи къыгурыІорэп. «А сиунэ гупсэф, симамэ цІыкІу!» — ыІоу, * ыгукІэ афэзэщэу къэплъызыгъ. МакІэуи мо унэгьогу кІэлэцІыкІу гъэшІуагъэр къызэхишІыхьагъ. Ау нэрэ-Іэрэм ятэ пытэ ищыгъэу 🌟 ынэ къыкІэўцуагъ: «УлІыба! Угъы- 🧼 нэу амал зимыІ» къыриІоу къыщыхъугъ. ТІэкІу къэчэфыжьыгъ, сабыйми зыфырикъужьыгъ.

Ау хъыерэп, сысырэп, пхъэнтІэкІужъыем пчэдыжь щегъэжьагъэу тыращхагъэм фэдэу тес. Хэт сыд къыриГуагъэкГи зэхимыхырэм 🧌 фэд — гущыІэрэп.

Тыгъэр къызыкъокІотым, жьы къарагъэщэнэу щагум къыращыгъэх, Айтэчи сыдми ахагъэуцуагъ. Хэти зэрилъэкІ у ышъхьэ егъэджэгу... Плъэмэ — забор 🤺 шІыгъакІэр — къушъхьэ лъаг, хъопсагьо. КІэлэцІыкІу емышІэшІумышІэр ышІэщтым енэгуе- 🧯 жьыгъэп: нэрэ-Іэрэм къахэкІошъи, 🗼 зы къогъубгъук і къачъи, цызэм фэдэу, умышІэмэ мафэ къэс дагъэпшыештыгъэм фэлэу такъикъым заборым къыдэпшыягъ, зы льакъор «цау» Іоу къызэпыридзыгъ, щыни нэмыкІи ышІэрэп сабыйба; ятІонэрэри мары къызэпырихыщт, къеплъыхымэ чІыгур чыжьэ, чэур льагэ. ШІагъуа! Зэ дэгъоу къапкІэмэ шъхьафит хъужьыщт.

.. Аў Іэпшъэ лъэшымэ, Айтэч цІыкІум ылъэкъо лъэныкъоу къэнагъэр псынкІэу паубытыкІыгъ, 🚣 ожьые гушхо цІыкІур къаубыты- 🧯 жьыгъ. КІэпсэрышъом зэрэфэдэр, 🥎 исабыигъэ емылъытыгъэу зэрэпкъые шІэпхъэджэ цІыкІур пащэми кІэлэпІухэми агъэшІэгъуагъ. 🧙 ЯІоф нахь къыхэхъуагъэу, зэральэкІзу шъзожъыем джы фэсакъыщтыгъэх.

НэкІубгьом итхэр зыгьэхьазырыгьэр МАМЫРЫКЪО Нурыет.

Адыгэ, Къэбэртэе-Бэлькъар, Къэрэщэе-Щэрджэс республикэхэр, Шапсыгъэр, хэхэс адыгэхэр

ЕДЖАПІЭМ ИЛЪЭС 85-рэ ЫНЫБЖЬ

КІэлэегъаджэ хъущтхэр къызыщагъэхьазырырэ колледжэу Налщык дэтыр къызызэІуахыгъэр ильэс 85-рэ зэрэхъугъэр республикэм щыхагъэунэфыкІыгъ. ЕгъэджакІохэм якъэгъэхьазырыпІэ нахьыжъэу КъБР-м итыр 1924-рэ илъэсым къызэІуахыгъагъ. Ащ ыуж тешІэгъэ илъэсхэм шІэныгъэ дэгъухэр зиІэ специалист ІэпэІасэхэр колледжым къычІитІупщыгъэх.

Мы лъэхъаным а еджэпІэ шІагьом кІэлэцІыкІу ІыгъыпІэхэм, ублэпІэ еджапІэхэм, гурыт еджапІэхэм Іоф ащызышІэштхэр къыщагъэхьазырых. КъэбэртэябзэкІэ, бэлъкъарыбзэкІэ, урысыбзэкІэ, географиемкІэ, физкультурэмкІэ, информатикэмкІэ, математикэмкІэ езыгъэджэщтхэм шІэныгъэ куухэр зэрарагъэгъотыщтым колледжым ипащэу Нина Байчекуевам, зэкІэ коллективэу щылажьэрэм анаІэ тырагъэты. ЕгъэджакІохэм янахьыбэр шІэныгъэ зэмлІэужыгъохэмкІэ докторых, кандидатых, аспирантых, квалификацие лъагэ зи Іэ цІыф гумызагъэх.

Колледжыр илъэс зэфэшъхьафхэм къэзыухыгъэ мин пчъагъэ республикэм, къэралыгъом яеджап Тэхэм агу етыгъэу Іоф ащашІэ, къыткІэхъуахырэ ныбжыыКІэхэм яегъэджэн, ягъэсэн кІуачІэу, шІэныгъэу яІэр рахьылІэ. Зищытхъу чыжьэу Іугъэ колледжыр къэзыухыгъагъэхэм ащыщхэм егъэджэкІо ІэпэІасэхэр, шІэныгъэлэжь цІэрыІохэр, щытхъуцІэ лъагэхэр зыфаусыгъэхэр мымакІэу ахэтых.

Зиюбилей гъэхъэгъэшхохэмкІэ пэгъокІырэ еджапІэм чІэсхэми, ащ щезыгъаджэхэрэми тапэкІи егугъухэзэ, ящытхъу хагъахъозэ Іоф ашІэнэу, щыІэкІэшІу яІэнэу тафэхъохъу. **КЪЭРДЭН Мурат.**

назир іофышхо **ЗЭШІУИХЫГЪ**

Джащ фэдэ уасэ фашІыгъ КІэщт лІакъом икъекІокІыкІагъэ, непэ ахэр зыщыпсэухэрэ чІынальэхэр, хэкухэр, къуаджэхэр къызэпикЈухьэхэзэ, къэбар гъэшЈэгъоныбэ къэзыугъоий тхылъ кІэракІэ къыдэзгьэкІыгьэ КІэщт Назир. А тхылъыр лІакьом изэфэсышхоу джырэблагъэ щыІагъэм тын лъап рэ-

Илъэс заулэкІэ узэкІэІэбэжьымэ, КъБР-м ичІынальэу ПсыхъураекІэ заджэхэрэм КІэщт лІакъом къыхэкІыгъэхэр щызэрэугьоигъагъэх. Джырэ зэІукІэгъур Налщык пэгъунэгьоу щыс чылэшхоу Кенжэ ары зыдэщы агьэр. Къэбэртае икъоджэ 18-мэ непэ КІэщт льэкъуацІэр зыхьыхэрэр ащэпсэух. Къэрэщэе-Щэрджэсыми а лІакьом льэпсэшхо щыриІ, къуаджэу Алий-Бэрдыкъо, Хьабэз, Бэралъкъы, Эрсакон, Хъумэрэныжь, Жъако КІэщт унагьохэр ащэпсэух. ЗыцІэ къетІогъэ чылагъохэм язакъоп а лІакъом щыщхэр зыщыпсэухэрэр, ІэкІыб къэралыгъохэм Урыс-кавказ заом илъэхъан арыфагъэхэм КІэщт лъэкъуацІэ зиІэхэр мымакІэу (ащ тетэу амытххэми) ахэтых. Нафэу зэрэщытымкІэ, Иордание къэралыгъом изакъоу КІэщт унэгъуацІэр зезыхьэрэ нэбгырэ 1400-рэ исэу ары зэрагъэунэфыгъэр. Тыркуеми, США-ми, Сириеми, Германиеми, Ливиеми, нэмык къэралыгъохэми КІэщтхэр ащитэкъухьагъэх.

Гуетыныгъэшхо фыриГэу КГэщт Назир илГакъо итарихъ, къэбарэу пылъхэр илъэс 20 къыугъоигъэх, ар лъэшэу ІофшІэгъэ ин дэд. Ежь-ежьырэу тихэгъэгу имызакъоу ІэкІыб къэралыгъохэми Назир ащыІагъ, архивхэм, хэгъэгу, къоджэ музейхэм Іоф ащишІагь, еджэгьэшхохэр, тарихълэжьхэр упчІэжьэгъу ышІыгъэх. КъызэрэчІэкІыгъэмкІэ, КІэщтыр абхъаз оркъ лъэпкъыжъ унэгъуацІзу щыт. Гъэчрыпщ лъэпкъым, лІакъом къытекІыгъэх КІэщтхэми, КІэщхэми алъэкъуацІэхэр.

Зэхэхьашхор зыщык Іуагъэр къуаджэу Кенжэ культурэм и Унэу дэтыр ары. Ащ изалхэм КІэштхэм янахыыжъхэм къакІэныгъэ пэсэрэ Іэмэ-псымэхэр, тамыгъэхэр, хьап-щыпхэр ачІизыгъэх, умышІэмэ музей бай горэу къыпщыхъущтыгъэ. ЛІакъом къыхэкІыгъэ еджэгъэшхохэм къыдагъэкІыгъэ тхылъхэри столхэм ателъыгъэх. Адыгэ зекІуакІэу, нахьыжъ дэдэхэу гушІогьо зэІукІэм къекІолІагьэхэр сценэм дащэягъэх. Хэгърэеу КІэщт Бащыр зэІукІэгъур къызэІуихыгъ.

ГъэшІэ дахэ, псауныгъэ пытэ яІэнэу сафэлъаІо непэ тилІэкъо зэхахьэ къеблэгъагъэхэм. ТхьэмкІэ шыкур, тылІэкъошху КІэщтхэр. Нахьыби Тхьэм тешІ. Зильэпкъ итарихъ зыухъумэжььштьоу, зилІэуж ныбжьыкІэ узынчьэу, пкъышІоу къызыкІэтэджэщтхэм ащыщ Тхьэм тешІ.

ЛІэкъо зэхахьэр мэфэ реным чэфыгъор къыхэщэу кІуагъэ, ини, цІыкІуи ягушІогьо мэфагь, яадыгэгу, адыгабзэ къахэщэу зэхэсыгъэх, зэдэгущыІагъэх, тапэкІи зэшхэр, зэунэкъощхэр зыщызэІукІэщтхэ чІыпІэр, уахътэр агъэнэфагъ. Тхьэм шІукІэ негъэсых а зэІукІэгъуми.

ТЕМРЫКЪО Тыркубый.

мэдинэ иіэшіагъэхэр **АГЪЭШІАГЪОХ**

музееу Санкт-Петербург дэтым джырэблагъэ къыщызэ-Іуахыгъ Налщык щыщ сурэтышІ-модельерэу Сэралъп Мэ--естесия мехестаІшеІи енид лъэгъон. Телевидением иканал шъхьаІэхэми, каналэу «Культурэри» зэрахэтэу, Мэдинэ «Зэманым ипсыечъэх» зыфиусыгъэ икъэгъэлъэгъон щыщхэри Урысые музеим щыкІогъэ мафэм щаІуагъэхэри къатыжьыгъэх.

Ижъ дэдэкІэ къыщегъэжьагъэу адыгэ лъэпкъым къыдекІокІырэ адыгэ шъуашэхэм яплъыгъэхэм ахэр лъэшэу агу рихьыгъэх, гущыІэ дэхаби къараІолІагъ.

ЭтнографиемкІэ Урысые Модельерым утыгум къыестифалыго сстостестиш шъуашэхэм ащыщ музеим тыны фишІыгъ. Ар музеим чІэльыщт, урыс пачьыхьэу ЯплІэнэрэ Йван шъхьэгъусэ фэхъугъэгъэ Марие къэбэртаехэм фашІыгъэгъэ адыгэ оркъ бзылъфыгъэ шъуашэм игъусэу къагъэлъагъозэ ашІыщт.

«Зэманым ипсыечъэх» зыфиІорэ выставкэр зэрагъэлъэгъунэу амал я Гагъ тиреспубликэ щыпсэухэрэми, мы илъэсым игъэтхэпэ мазэ ар Налщык дэт Лъэпкъ музеим къыщызэІуахыгъагъ. Санкт-Петербург дэт музеим щыфыхахыгъэ унэ

шъхьафхэм -крые дехфыГр плъыхэрэ къэгъэлъэгъоным къыхеубытэх Мэдинэ къыгъэхьазырыгъэ адыгэ бзылъфыгъэ шъошэ тІокІитІум анэмыкІэу сурэтышІ у Имара Аккизовам и Іофш Іагь эхэу мы Іофыгъом тешІыкІыгъэхэу къыгъэхьазырыгъэхэр, бзылъфыгъэхэм зызэрагъэкІэрэкІэщтыгъэ пэсэрэ тыжьын бгырыпхыр, бгъэГулъыр, пхъэ цуакъэхэр, нэмыкІхэр. Мыщ щыольэгъух дышьэидыкІ хьап-щыпхэр, чысэ цІыкІур, жыфыр. А пстэур зы нэбгырэм ежь ыІэкІэ

лІакІэ зэриІэр нэрылъэгъоу

Дунаим щыцІэрыІо дирижерэу, Д. Шостакович ыцІэкІэ щыт филармониеу Санкт-Петербург дэтым иІэшъхьэтетэу Темыркъан Юрэ ихэкогъу бзылъфыгъэм къызэІуихыгъэ къэгъэлъэгьоным фэгьэхьыгьэу ыІуагь: «Мэдинэ иІэшІагъэхэм дунаим тет сыд фэдэрэ музеий къыщыбгъэлъэгъоныр яфэшъуаш, къекІу. Ащ ыІитІукІэ ышІырэ шъуашэхэм блэкІыгъэмрэ тапэкІэ къэкІощт уахътэмрэ зэрапхых, сыд фэдэ зэмаными итамыгъэ дэхащэм фэдэу...»

ЭтнографиемкІэ Урысые музеим и Эшъхьэтет у Владимир Грусман лъэшэу къащытхъугъ Сэралъпым иІэ-

Музеим выставкэр щыкІощт шэкІогъум и 26-м нэс. КЪАНЫКЪО Зарин.

КъБР-м культурэмкІэ и Министерствэ Іофтхьэбзэ гъэшІэгьонэу къырихыжьагъэр зыфэгъэхынгъэр творчествэм дихымхырэ ныбжык Іэхэм я Іэпэ Іэсэныг ээхэогьэныр ары. Проектэу

«ЕгъэжьапІэкІэ» зэджагъэхэр а министерствэмрэ республикэм итхакІохэм я Союзрэ зэгъусэхэу къызэрагъэпэшыгъ, ШэуджэнцІыкІу Алый ыцІэ зыхьырэ Къэбэртэе драмтеатрэм тхыльэу «КъутэмакІ» зыфиІорэм илъэтегъэуцо щызэхащэщт.

А тхыльым щызэхэугьоягьэх адыгэ литературэ хасэм хэт тхэкІо, усэкІо дэгъухэр. Къэбэртэе литературэм инеущ зыфэдэщтыр зэльытыгьэ литератор ныбжыык эхэм а пчыхьэзэхахьэм шъуащы ук Іэщт. Ахэр къяджэщтых усэ, рассказ ц Іык Іухэу атхыгъэхэм ащышхэм. «КъутэмакІ» зыфиІорэ тхылъым ильэтегьэуцо хэлэжьэщтых КъБР-м культурэмкІэ

иІофышІэхэр, артист цІэрыІохэр.

ЗЕИШЪО Дин.

СПОРТКОМПЛЕКСЫР ТЫН ЛЪЭПІЭ ДЭД

гурыт еджапіэхэм спорт площадкэхэр, волеибол, баскетбол ешІапІэхэр ащагъэпсыгъэх, футбол ешІапІэхэри республикэм икъэлэ шъхьаІи, район гупчэхэми къащызэІуахыгъэх.

Лъэшэу гушІогьошхо ащыхъугъ тиныбжыкІэхэм гурыт еджапІэу N 3-м ищагу джырэблагъэ спорт комплексышхоу къыщызэІуахыгъэр, — къытиІуагъ гъэзетэу «Черкес хэкум» иредактор шъхьаІэ игуадзэу, илъэсыбэ хъугъэу тиныбджэгъушІоу Къантемыр Тыркубый. — Ащ фэдэ спорт псэольэ зэтегьэпсыхьагъэ зимыІэ къалэхэри щыІэх, ау Щэрджэскъалэ инасып къыхьыгъ. Комплексым тикІэлэ чанхэм ащыщыгъэу спортсмен цІэрыІуагъэу, общественнэ ІофышІагъэу, КъЩР-м щызэльашІэщтыгьэ Маху Асльан ыцІэкІэ еджагъэх. Тыркубый къызэрэтиІуагъэмкІэ, спорт комплексыр зычІэт унэр тІоу зэтет, кІэракІ, анахы псэолъэ дахэу къалэм дагъэуцуагъэхэм ащыщ

Мы аужырэ илъэсхэм физкультурэмрэ пІоми ухэукьонэп. Комплексым спорт залищ хэт: спортымрэ ныбжык Іэхэр апыщэгъэнхэмк Іэ Къэ- алыдж-урым бэнак Іэм, тхэквандом, кикбоксинрэщэе-Щэрджэс Республикэм макІэп щашІэрэр, гым защафагъэсэщт. Спортзал пэпчъ зыфэпапіэхэри, зыгъэпсэфыпіэхэри иіэх.

> Спорткомплексыр къызэІуахы зэхъум КъЩР-м и Президент у Борис Эбзеевыр, республик у и Парламент и Тхьаматэу Дэхъущэкъо Зураб, депутатхэр, къалэм имэрэу Петр Коротченкэр, нэмык хьак эри шы агъэх. Гуш Іогъо зэ Іук Іэм хэлэжьагъ ыкІи къыщыгущыІагъ УФ-м и Вицепремьерэу Сергей Ивановыр.

> Псэолъэ шІагьом, шІогьэшхо зыпыльым игъэпсын ыуж итыгъэри, ипроект языгъэшІыгъэри, непэ ащ Іэшъхьэтет фашІыгъэри УФ-м изаслуженнэ тренерэу Маху Бесльан. Ар къызэгущы Іэм къыхигъэщыгъ комплексыр игъо дэдэу якъалэ зэрэщашІыгъэр, ышнахыжъэу Аслъан ыцІэ зэрэфаусыгъэри лъэшэу игуапэ зэрэхъугъэр.

КІэлэ-гъуалэхэм апкъышъол псыхьэгъэнымкІэ, цІыфышІухэу, хэгъэгупсэхэу къэтэджынхэмкІэ ІэрфэгъушІу хъущт спорт комплекс дахэшхоу Щэрджэскъалэ къыдэтэджагъэр.

(Тикорр.).

Адыгэ

(КъызыкІэлъыкІорэр шэкІогъум и 13-м къыдэкІыгъэ номерым ит).

— Хьау, ар мэзатакъ. -Щагум дэс псэушъхьэм изырызыгъом нахьыби мэзым зэрэхэсыр къызэриІогъагъэр щыгъупшэрэп.

ИкІэсэ макъэхэр зызэпэухэм, нэфшъагъом тефэу яджэн зэрэщагъэтырэр ыгу къэкІыжьи, иплъырыгъэ хигъэхъуагъэми, тыдэкІи кІым-сымыгъ. Мэзым хэсыр зэкІэ телІыкІыгъэу чъыещтыгъ. Дзэм икъежьэпІэшІу, джы фэдэм къатеоу ихабз. Къуаджэр чъыем зыщы Гуитхъырэ лъэхъаным къытырегъафэ. Ишэн зэблихъужьына, зэресагъзу мэпсэу. Уашъор нэгъыф къэхъуи, хэпшІыкІэу нэфылъ къыдзэу ригъэжьагъэми, мэз чІэгьыр мэзахэ, хэтыри хэсыри хэлъэгъогъуай. ОшІэдэмышІэу хьайт-сайт макъэхэр зэхихыгъ. Зыфихьын ымышГэу ыгъэшІэгъуагъ. Макъэхэр зэрэзэфэшъхьафхэмкІэ гу лъытэгъоягъэп шыу заулэ зэрэ-

- Хьа уІоржьорырэ, ужэ гъэтІылъ! — шыу пащэр егыигъ ащыщ горэм.

— O хьай, тымыщэгъэхэ Іахьэр къегощы, зэхэпхырэба? къэгъумытІымыгъ мэкъэ-

Тыздежьагъэм тынэжъугъэсых, къэхъурэр шъулъэгъун, жъугощын икъун

Шыхэм ямыпсыхыхэу чъыг чІэгъым зыщызгъэпсэфыхэрэм амакъэхэр чаных.

– Ыуж шъуикІ, мощ уегъумтІымкІэ, жэ кІэрыпхыщтэп, — къафигъэпытагъ джыри пащэм. — КІалэхэр хы Іушъом нэдгъэсынхэ фай! Елбэтых! Нэф къэмышъыпэзэ, тибысым темыуалІэ хъущтэп. Мафэр щитхэу, Тхьэм тигъэпсэумэ, чэщым тынэсыщт!

«Хьэмэ къалъфыгъ, Тхьэр ыжэ дэмыкІэу сабыйхэр етыгъухэшъ, ещэх. Ппсэ урызгъэджэгужьытыгъ, укъысІэкІэфагъэмэ. Мыдыджэ зэошкор рекІокІы. Ежьмэ цІыф щэныр зэпагъэурэп». ГущыІэхэм янахьыбэрэмкІэ къэзыІуагъэхэр абдзахэми, бжъэдыгъу къэІуакІэхэри зэрэхэпхъагъэмкІэ, абдзэхэ бзэджашІэхэм бжъэдыгъу хащэхэр зэряІэр нэфагъэ. ГущыІэу зэхихыгъэхэр къыгурыІонэу игъо ифэгъэ къодыеу, шыухэр бзэхыжьыгъэх, ыльэгьунхэуи игьо ифагьэп.

Нэфылъыр нахь лъэшэу ьыдзэу, зэхэугуфыкІыгъэу уапашъхьэ итыр плъэгъоу ыублагъ. ТІэкІу-тІэкІузэ дунаир къызэІуихи, нэфынэр чъыгхэм къахэкІошъагъэми, зи къэлъагъорэп. Шыуи лъэси гуцафэ зыфишІын Іэгьо-благьом щыпІэтІэраорэп. ГъэшІэгъоны. ПцІы аусыщтэп макъэ къезгъэІугъэхэм, дзэр къызэратеощтыр нафэ. Іиманцызхэм къулайцыз къашІынхэу тырагъэпцІыкІи, фэшъхьаф гъогу хахыгъэнкІй мэхъу. Джэнджэш агу къырамыгъэхьанэу, пэшІорыгъэшъэу къэбар нэпцІ къатІупщыгъ.

Тыгъэр чэфэу къыкъокІи, Іэгъо-благъор зэпэлыдыжьэу къызэпигъэнэфи, гуІэзэ къыдэкІуаеу ыублагъ. ХэпшІыкІэу

зиІэтээ мэз теупкІыгъэм ышъхьашыгу къиуцуагъ. ТыдэкІи ущызэкІэкІэплъэу мафэр къызэпигъэшІэтыжьыгъ. Хьэзаб макъэу къышІошІыгъэр нахь лъэшэу къэІугъ. Ящэнэрэу макъэр къызэІум, къэнэфагъ зэрэпшъэшъэжъые макъэр. «Мы бзэджэрылъфымэ къакІэкІэзыгъ пшъэшъэжъыер» ымылъэгъузэ, тыриубытагъ. Сакъыныгъэр зыщимыгъэгъупшэу къутамэр ІуищэикІи, зыкъоплъым, Іэтэ мылъэгащэ ынэ къыпэшІофагъ, ау макъэр ыкъогъути, ылъэгъугъэп къызпыІукІырэр. Фэшъхьаф ыгучІэ изыхыгъэр. Тыгъужъ шъэджашъэ ежь зытесыбгъумкІэ къэгъэзагъэу щыльэу, пшъэшъэжъыем ешакІоу ылъэгъугъ. Ыпэрэ лъакъохэм ышъхьэшхо ательэу ильынэу зигъэхьазырыщтыгъ. Хъущтыр охъуфэ ежэнэу чІыпІэ ит, шхонч омакъэ ыгъэІу хъущтэп.

жъый, ХъумытІ, мы къутырышко благъэм щыщыгъ. Слъэгъугъэу къычэхъу. Янэятэхэри сэшІэ.

— Шъыд тшІэт? Дзэр къызэрэмыкІотэр нафэ, нэфэшъхьаф гъогу хихыгъ.

– Фэшъхьаф гъогу иІэп, джа мэзэу тыриупкІыгьэр игьогут. Мынепэмэ, неущ.

— Отэгъэжь къызэреІу, къэгуІагъ ХъумытІэ анахьыжъым къыфыдыреплъэкІызэ.

– Тшъхьэ щытэжъугъэгъэзыежь, непэрэ Іофыр хэкІыгъ. Хьадэри мэзым къыхэтынэна, афэтхьыжьын къыттефэ.

- Бырсыр къикІыкъомэ?

— КъикІытэп! Зыщыщхэр дэгъоу сэшІэ! Мыхъун тшІагъэп, — гущыІэр зимыкІэсэ Тыкъэм къыхегъахъо. — Зы гонахь згъэхъэгъахэ, ятІонэрэм сыхэхьанэу сыфаеп. Тыгъужъ щырэр дэсхьыны спІут, мэзым къыхэтынэмэ, хэлІахьыт.

лэгу дэдэми, дэхэк аеу хэдзагъэу инэфынэкІи иинагъэкІи зы къахэщы. Шагур хъоо-пщау. Бгъагъэу дэтыр, уемыкІолІапэмэ, къэлъытэгъуай. ХьакІэщыр къамылышъхьэ дэфыеу унэ кІыхьашху. Ионджэкъи къыгот унэхэм атетхэм ахэІэтыкІыгъ. Егъэпшагъэу лые дэтэп. ЛъэбэкъукІэ ашыгъотыгъ. Къазщыруцыр зэфэдэкІэ щагушхом диз, лъапцІэу ухэтынкІэ гугъатхъ. ылъапсэ шищ щэшъхьаукъэ. ШышІоІу лъапсэм къешІэкІыгъэ шхынлъэм къэлъ уцымэ ІэшІур къыхехы. КІапцІэхэшъ, укІэупчІэжьынэу щытэп атесхэм чэщыр зэрэщырахыщтым. ПэІулъашъори шъуамбгъоу, икІэсэнхэри зэбгъутхэу, илъэгуци льагэу, ишъхьаныгъупчъэ-

бгъагъэ пэпчъ ичІыпІэ щыт. Щагу зэтегъэпсыхьэгъэшхом зэ шъхьадж ичІыпІэ рагъэ-ШышІоІу къобэ-бжъабэм

— Гъунэгъу къуаджэхэми адэс зэунэкъощхэр зэхахьэх, зэрэгъэблагъэх. Къаигъагъэджэ къагъэнэн алъэкІытэп пэсэрэ етамы имеденешк —, детжеІр къэІугъ.

– Ефэндэри хьаджэри адэзгьэгущэІагьэх, ау къегьэуцолІэгъуаех. Бэ Аскъэлае къыдэхьажьырэр, нахьыбэр заом ригъэзыгъ. Тыркуи, аджами, нэгъоий, урыми зэпыухэрэп. Егъэзыгъэхэба зянэм тхьэеуагъэхэр. Укъыдэмыхь шъы-

дэуштэу япІон?

– Дэеп къызфапІорэр, чылэр нахь ин зыхъуджэ, нахь кІочІэшку. Шъыд ибылым унэгъо щэкІ — тІокІитІум, щы ахы Іори хэк Іыжь. Мэзым хэлъэдэжьхэмэ, дзэр зытекІыжыыджэ къыхэкІыжьхэзэ, къахьы. ЛІыхъукІэ хьаблэр фэмыфэп, Тыкъэм щэхъу къахэмыкІыгъэми, шъхьэкІафэ афэпшІын атефэ. ЛІымэ ялый, пчъагъэрэ тикъуаджэхэр къыкъонагъэх. Иадыгэ шконч пэкІахь шІу шъыпкъэу егъэ-ІорышІэджэ Тхьэ сымыджэгу. Зыфигъазэрэр ІэпыкІырэп.

- Къэбар гъэшІэгъон зэхэсхыгъ, пкІанІэр ынатІэ ІаплъэкІымкІэ зытырелъэкІыкІыхэм, лІымэ ащыщ къыІуагъ, — хъутмэ, къэсІот.

- Хъутми, мыхъутми, къепщэжьагъэр къэух, — анахьыбэ зижэдэкІым къыфигъэпытагъ.

— Офицархэр ыукІыхэрэп.

— Пшъхьэ урэгущыІэжьа? ЕтІупщыжьыха адэ? Дзэм шъыдэущтэу ригъэгъазэрэ? Зыпэдгъэ Іыстыгъэ дзэр зэкІэмыкІожьэу хъурэп! Заорэм блэмыохъурэм ащ фэдэ раГуалІэрэп!

– Ермэл джасусмэ къакІэкІэІукІыгъ...

- Шъыд къакІэкІэІукІыгъэр?

- Акохэр зэпеутыхэшъ ІэнтІрахъо ешІых. ПкІэ ямыІэжьэу агъэзэжьышъ, офицерым ыпсэ пытэу нагъэсыжьы.

– Адэ, шъыпкъэмэ зыфапІорэр, бэмышІзу чъыгзешко зэхэтмэ ащышакІозэ, «цуахъорэ» къэзэкъхэр къепшылІэхи зэрэпсаоу атыгъунджэ мэкІэ дэд къыфэнэгъагъэр. Закъы-Іэпиути къолаижъым, къяомэ чьыг къогъумэ закъуидзэжьызэ, ыуж ихьэрэр зэпэзэладжэ ышІызэ, мэзым икуупІэм ашІуекІужьыгъ.

– ЫукІыгъэхэр хьадэу плъэгъугъэха?

– Хьау!

— Зылъэгъугъэ щыIa?

- Шыхьат сырыхъчтэп. слъэгъугъэп.

— Умыльэгъугъэм утемыгущыІ. Ахэми акохэр зэпиутыгъэх.

ГъэшІэгъоны къапІорэр! Ко зэпыута зыдэдгъакІорэр? Зыко хъужьыгъэр, гухьэгужьэу, нахыыежьэу къэзэотба?

Щыми афэмылъэкІыжьэу япэІо кІыхьэхэу зыщахыгъэхэр, хэгърэйхэр къячъалІэхи, ашыметахат уехеалкыесалед дехул тырагъэтІысхьагъэх. Къалмыкъщаим емызэщхэрэм джыри зырыз къафырагъэхъуагъ, щыбжьый стырым пкІантІэу къахифырэр ягуапэу лІы зишІугъуищым падзэжьыгъ.

(Джыри къыкІэлъыкІощт).

«ЗысІэжэн, зэрэхьоу сыпсэун», - ыІуи, тыриубытагъэу, ошІэдэмышІэу анэжъым зипхъуати, зидзыгъ. Къэхъугъэри ымышІэу шакІом гъэтырэр къыкъудыигъ, шхонч омэкъэшхом тефэу пшъэшъэжъыем икІый макъи къэІугъ. АркъэнымкІэ шъхьафитыджэу чъыгым зыкъыритІупщэхи, къамэр ихыгъэу Іэтэ къогъум зызкъуедзэм, ылъэгъугъэр гуих: тыгъужъышхор пшъэшъэжъыем еутэкІыгъ, цэ ужи лъэбжъэ ужи имыІагъэми, ыпшъэ гуркъ зэриутынэу игъо ифагъ. Зэозапсэ хъугъэу мысысыжьэу щылъыгъ. Ыльэгъугъэм зэрмыр ехъулІагъэу щытзэ, тыгъужъ щыр пцІэу макъэ зэхихыгъ. КъызэпльэкІымэ, щыр Іэтахьор нэтІупцІэу къыкІэлъырыт, гур зэригъэгъоу тхьаусыхэщтыгъэ. Янэ зэригъэежьырэр нэфагъэ. Тыгъужъ анэр зэрэІэкІэукІагъэмкІэ кІэгъожьыгъэу щыт шакІом зыкъырагъэшІэжьыгъ игъуситІоу шхончэо макъэм къечъагъэхэм. Дзэ пащэр хигъэфэгъахэу гугъэщтыгъэхэм альэгъугьэр къагурыІуагьэп. Пшъэшъэжъыеу зыпсэ хэкты гъэри тыгъужъ укІыгъэри зальэгьум, хьугьэм гу льатагь, язырэр къэупчІагъ:

Тыкъэр, уишконч омакъэ тигъэшэхъугъ, тызэрэгугъагъэу къычІэкІыгъэп, шъыд къэхъугъэр?

Хъугъэр ольэгъу, Отэгъэжь! Мы насыпынчъэм тыгъужъыр зытебанэм, ежь-

шІэу гъэтырэр къэскъудыигъ. Хъугъэ, зымыухыжь, нахь пасэу аущтэу пшІыгъагъэмэ, пшъэшъэжъыер псау-

ежьырэу сипэкІахьыжъ къэ-

гущыІагъ, къэхъугъэр сымы-

– Шъыды емынэм къыхьыгъ тхьамыкІэ цІыкІор?

Мыр урыс пшъэшъэ-

Бэ къырамы Іуал Іэу зэдаштагъ, Отэгъэжь ионэ къуапэ кІэкІо щыхьагъэр къыпитІэтыкІи, кІоцІищыхьэгъэ хьадэр ишыплІэ дилъхьагъ. Тыкъэм щыр Іэтахъор къыштагъ. Пкъынэ-лынэ шъабэм ылъакъохэр зэрэгъумышІум гу лъитагъ. Цыябгъэу къытІэтагъэм зыщыдигъэт Іысхьаным анэхэр зэпэчІынатІэ хъугъэх. Гухьэгужъэу къакІэщырэм къыгъэтхыоу, чъыІэ горэ щэрыом ыкІышъо рычъагъ. Щырым ынэ шхъонтІэ цІыкІухэр мыущакохэу, ылъэкІымэ къылІыным фэдагъ. Гухьэ-гужъыр, къышІошІыгъэкІэ ыгъакІуи, ыгужъуакІэ дигъэтІысхьагъ. Шыуищыми гущыІэ амышІэу Хьэдэонэ блыгур къабгыни, къутырышхом фаузэнкІыгъ.

Тыгъужъ щырым зиушъэфыгъ, ау ыгу цІыкІу ыгъэжьэу къызэрэтеорэр Тыкъэм зэхишІагъ. Къэхъугъэхэм гу алъитэгъэнэп цІынэ цІыкІум, тхьэмафэкІэ щыгъупшэжьыщтым тыриубыти, зигъэрэхьатыжьыгъ. Саусырыкъо зэбгыгъэ лъэпкъым тыригъэфагъ. ЛІыблан, къызилъыкІэ шІуиутыщт, арыба янэ ІэкІэшІагьэр, пшьэшьэжьыер ІэкІэкІодагъ. Ылъэпкъ къыхэпчырэр бэгъашІэ хъурэп, ау зэрилъэкІэу ынаІэ тетын, къэхъумэ, ыгу хигъэкІынэп. Зыфэдэ мыхъурэ щыІэп, ынэтІэгу итхагъэм ІукІэн...

Уахътэр джацым нэсыгъ. деныфен мехеарпуатынахаШ ерагьэу къаредзы. Гъолъыжьыгъом пэчыжьэми, чылэр рэхьат. ЧыпІэ-чыпІзу зэхэсхэри, нахь зэкІэкІэщыгъэу хьэблэ-хьаблэу щысхэми яостыгъэхэр зэдэблэх. Унэ зэтеу Губагъэхэу онджэкъ лъагэхэр зышъхьарыщхэри зэрагъэхьырэ щымы Гэу зэфэдизхэми, якІэрэкІагьэкІэ зэтекІых, уякІолІапэмэ къэнафэ. Мычы-

зэрар зимыІэ унэр хьопсагьо. Нэм зызщигъэшхэкІырэ щагу тегъэпсыхьагъэр ичэу пытэшІукІэ игъунэгъухэм къахэщы, пэблэгъэ дэдэу зи щымысми. Зэрэпщы щагум уехъырэхъышэрэп. ХьакІэщышхом хэлъ пчъэ закъом гу лъытэгъуай. Нэмазыр аухыгъэу лІы тегъэпсыхьагъищэу ащ Іанэм щыпэсыр шэф остыгъэхэу дэпкъхэм къатещхэрэм къагъэнэфых. Япщ пэІо кІыхьэхэр зэдештэхэшъ, къэшІэгъуай анахыжъи анахыыкІи. Бащэ азыфагу зэримыльыр ягьэпсыкІэ къегъэнафэ. КІэлэ ищыгъитІу пчъаблэхэм агот. Ныбжьыкъу гъэиныгъэу дэпкъым къытыридзэхэрэм Іанэм пэсхэр иныжъых пшІуагъэшІы. Нэбгырищыри анапэкІэ зэхьщыр хьазырых, фэпэтхыщэшьо жэпкъ псыгъо лъэпэ-лъэгэ ищыгъэх. Гу лъытэгъуаеп зэрэзэкъошхэм. Къалмыкъщай стырэу гъозыр зышъхьарихырэр къамылыбжъэ зырызмэ арытэу фэсакъыхэзэ, ехъумпІых. Щэлэмэ гъэжъэгъакІэр щаим дагъакІо. Щыми шІорэ щаир якІас, гъэмафи-кІымафи зэхадзырэп. Зыпэс Іанэм зырагъэгупсэфылІагъ, Іоф ехьыжьагъэмкІэ гьогу зэрэтехьащтхэр ашІэу.

хэми лые ахэмытэу, илъэгагъэк и

- Шъыд, Аскъал, емзэкъуаехэр рыразэхэп аІоу зэхэсхыгъ Аскъэлай зэрэфэуусыгъэм уикъуаджэ, — игущы Зэпищызэ, фэмыяшъоу къыригъэжьагъ анахыжъышъо зытеорэм.

ЛІыхъукІэмэ зызэрэрагъэнагъэр сэшІэ. Ежьхэр шысхэу сэ сахэІыстагъэшъ, чылэм ыцІэ къэдгъэнэжьыт аІо,мытхъытхъэу бысымым джэуапыр къеты.

Укъызахэхьажь ужми, ыпэджи стамбулакІомэ адикІыжьыгъэр бэба?

Адыгэ Makb

de de

Искусствэм ицІыф цІэрыІохэр

АІЭШІЭГЪУХЭМ ЯОРЭАЫІУ

Орэдыю ціэрыюу, Урысыем икомпозитормэ я Союз хэтэү, льэпкь искусствэр льызыгъэкІотэрэ Андзэрэкъо Чеслав июбилей пчыхьэзэхахьэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо филармоние зэрэщык Іуагъэм гук Іэ къыфэдгъэзэжьэу бэрэ къыхэкіыщт. АР-м культурэмкіэ и Министерствэ, республикэм и Къэралыгъо филармоние, Адыгэ къэралыгъо университетым, АР-м икомпозитормэ я Союз, Адыгеим ишьольыр музыкальнэ обществэ юбилярым фагъэхьазырыгъэ зэіукіэр Адыгэ Республикэм имэфэкі мафэхэм афэбгъадэхэми хъунэу щытыгъ.

Республикэм и Парламентрэ Правительствэмрэ якъулыкъушІэхэр, культурэм иІофышІэхэр, льэпкъ искусствэр зыгъэлъапІэхэрэр, Андзэрэкъо Чеслав гущы ў фабэ езы і зыш Іонгьохэр тинэпльэгъу итыгъэх. Урысыем изаслуженнэ артисткэу, АР-м инароднэ артисткэу Жэнэ Нэфсэтрэ Урысыем инароднэ сурэтышІ у Къат Теуцожьрэ гушІуакІо къэкІуагъэмэ ащыщыгъэх. ГущыІэ къызэраты зышІоигъомэ Жэнэ Нэфсэт ахальытэщтыгъэми, чэзыур къынэмысыным тещыныхьэщтыгъ.

Кощхьэблэ, Тэхъутэмыкъое, Красногвардейскэ, Теуцожь районхэм къарыкІыгъэхэми таІукІагъ. Артистхэу пчыхьэзэхахьэм хэлэжьэщтхэми гущы Іэгъу тафэхъугъ.

Андзэрэкъо Чеслав ыгукІэ искусствэм фэкъабз, — еІо Адыгэ Республикэм инароднэ артисткэу, Абхъазым изаслуженнэ артисткэу Нэхэе Тэмарэ. — Ымакъэ фэсакъызэ ищыІэныгъэ къыкІугъ. Тхьэм къыуитыгъэ макъэр къэуухъумэныр, орэдым фэбгъэІорышІэныр псынкІэп. Макъэр чІэунэнышъ, пшІэщтыр умышІэу, цІыфмэ «урямыщыкІэгъэжьэу» гъогум укъытенэн плъэкІыщт. Чеслав Кавказым имызакъоу, Урысыем «имэкъэ дышъэмэ» ахалъытэ. Сигуапэу пчыхьэзэхахьэм сыхэлэжьагъ, орэд къыфэсІуагъ.

Ипсынэкіэчъ <u>Къызыщежьагъэр</u>

Янэ-ятэхэм, икъоджэ гупсэу Кощхьаблэ щыщхэм, икІэлэегъаджэхэм пІуныгъэу къыратырэм Андзэрэкъо Чеслав мыпшъыжьэу къызэрэтегущыІэрэр, искусствэм ицІыф цІэрыІомэ зэракІырыплъырэр, Тхьэм къырипэсыгъэ макъэр зэригъэфедэрэр пчыхьэзэхахьэр зезыщэхэрэ артистхэу АфэшІэгъо Фаинэрэ Сихъу Станиславрэ къа Готагъ.

Пчэгум юбилярыр къихьи, Тхьабысымэ Умарэрэ Жэнэ Къырымызэрэ зэдаусыгъэ орэдэу «Синанэр» къызыхедзэм ащ фэдэ артист зэрэтиІэм урыгушхонэу щытыгъ. Ленинград, Москва, Урысыем инэмыкІырэ къалэмэ Ч. Андзэрэкъор арагъэблагъэу зэп къызэрэхэкІыгъэр. Дунаим иорэды о ц Іэры Іомэ афагъадэзэ къэбар гъэшІэгъоныбэ непи фaIo.

Ымакъэ ипсынэкІэчъэу Кощ-

Ч. Андзэрэкъом къызэрэфыригъэхьыгъэр къы Іуагъ, АР-м икомпозитормэ ацІэкІи къыфэгушІуагъ.

Адыгэ Республикэм илІыкІоу хьаблэ къыщежьагъэр егъашІи ренэу Краснодар краим иадмини-

чъэкъощтэп. Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу КъумпІыл Муратрэ республикэм культурэмкІэ иминистрэу Чэмышъо Гъазыйрэ Ч. Андзэрэкъом пчэгум къыщыфэгушТуагъэх. Ти Президентэу ТхьакІущынэ Аслъан ыцІэкІэ Премьер-министрэм шІуфэс гущыГэхэр къыГуагъэх. БэмышГэу медалэу «Адыгеим и Щытхъузехьэ» Ч. Андзэрэкъом къыфагъэшъошагъ. «Урысыем инароднэ артист» зыфиГорэ щытхъуцГэр къыфаусынэу итхылъхэр Москва арагъэхьыгъэх, къэнэжьыгъэр УФ-м и Президент къыкІэтхэжьынэу ары.

Андзэрэкъо Чеслав Адыгэ къэралыгъо университетым искусствэхэмкІэ иинститут, республикэ къэралыгъо филармонием Іоф ащешІэ. А лъэныкъохэр къыдалъытэхэзэ искусствоведэу Наталья Чепниян, артистхэр къыфэгушІуагъэх. Адыгэ Республикэм икомпозитормэ я Союз итхьаматэу Къэгъэзэжь Байзэт Урысыем икомпозитормэ я Союз итхьаматэу Владислав Казениным шІуфэс тхылъ страцие ипащэ дэжь щы Іэ Мамыекъо Кимэ, Шэуджэн районым иадминистрацие ипащэу Хъуажъ Налбый, нэмыкІхэми шІуфэс тхыльхэр юбилярым къыфарагъэхьыгъэх. Москва, Темыр Кавказым къарыкІыгъэхэри Ч. Андзэрэкъом къыфэгушІуагъэх. Артисткэ цІэрыІоу Жэнэ Нэфсэт Чеслав Іоф зэрэдишІагъэм гуфэбэныгъэу къыфихьыгъэр пчыхьэзэхахьэм къыщиІотагъ.

Орэдыр ишыізныгъ

Адыгеим иартист цІэрыІохэу Зыхьэ Заурбыйрэ Кукэнэ Муратрэ театрализованнэ къэшІыгъоу къагъэлъэгъуагъэр щыІэныгъэм къыхэхыгъ. Артистым ипсэукІэ, ищытхъу зэраГорэр, ахъщэшхо къызэримылэжьырэр, юбилей иІэ зыхъукІэ агу къызэрэкІыжьырэ шІыкІэр, нэмыкІхэри Зыхьэмрэ Куканэмрэ комедием ишапхъэмэ адиштэу къашІыгъ. АщкІэ театрэм кІуачІэу иІэри къаІотагъэу плъытэ хъущт. Пчыхьэзэхахьэм еплъыгъэ пащэхэм, зэныбджэгъухэм гупшысэ хэхыгъэхэр арагъэшІыгъэуи къытщыхъугъ.

Пчыхьэзэхахьэр Андзэрэкьо Долэт ипроизведениеу симфоническэ оркестрэм къыригъа Горэмк Гэйг къызэ Гуахыгъ. Дирижер шъхьа Гоу Петр Шаховыр япащэу музыкантмэ къырагъэІогъэ мэкъамэр зытхыгъэр юбилярым икІалэу Долэт ары -Санкт-Петербург консерваториер къыщиухыгъзу Іоф щешІэ. Ятэрэ ыкъорэ искусствэ лъагэм игъогу зэрэрыкІорэр тигуапэ.

Оркестрэу «Русская удалыр», художественнэ пащэр Анатолий Шипитько, игъусэу Ч. Андзэрэкъом классикэм хэхьэгъэ произведениехэр, урыс ыкІи адыгэ льэпкъ орэдхэр къы Іуагъэх. Купхэу «ЛІэшІэгъукІэр», «Отрадэр», «Ошъутенэр» пчыхьэзэхахьэм хэлэжьагъэх. Адыгеим щызэлъашІэрэ артистхэу Баджэ Дзэхъан, Нэгъой Маринэ, ХьэкІэкІо Алый, студенткэу Валерия Болтановам, нэмыкІхэми орэдхэр къа Гуагъэх. Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо академическэ ансамблэу «Налмэсым» икъашъокІэ пчыхьэзэхахьэр

Кощхьэблэ районым иадминистрацие ипащэу Тхьаркъохъо Налбый ячІыпІэгъу композиторым итворчествэ осэ ин ритыгъ. Хьагъэудж Мыхьамэт, Тхьабысым Умарэ, Зыхьэ Заурбый, нэмыкІхэми щытхъур районым къыфалэжьыгъ. Андзэрэкъо Чеслав ымакъэ фэдэ зиІэ артист сценэшхом шІэхэу къызэрэтемыхьащтыр къыхигъэщызэ, юбилярым Н. Тхьаркъуахъор къыфэгушІуагъ.

Опсэу, Чеслав! Искусствэр шІу зылъэгъурэ унэгьо дахэ уи І. Ар пытэу къыпкъотышъ, Урысыем идышъэ макъэу Тхьэм къыуитыгъэр дунаим джыри бэрэ зэрэщыжъынчыщтым тицыхьэ тель. Уинасып зыдэпльэгъужьэу льэпкъым уфэлэжьэнэу пфэтэІо. Мыекъуапэ иадминистрацие ипащэ иапэрэ гуадзэу Аульэ Юрэ къызэри Гуагъэу, уиорэд къэІуакІэ хорышхор зэблихъун елъэкІышъ, умакъэ зыми хэкІокІэщтэп. Нарт бэгъашІэ

ЕМТІЫЛЪ Нурбый. Сурэтхэр зэхахьэм къыщытырахыгъэх.

Зэхэзыщагъэхэр: Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэр, иминистрэхэм я Кабинет

КъыдэзыгъэкІырэр: Адыгэ Республикэм лъэпкъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряІэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жъугъэм иамалхэмк Іэ и Комитет Адресыр: ур. Крес-тьянскэр, 236

> Редактор шъхьаІэр ДЭРБЭ ТИМУР

Редакциер зыдэщыІэр: 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, Телефонхэр:

приемнэр: 52-16-79, редактор шъхьаІэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44, редактор гуадзэрпшъэдэкІыжь зы-

хьырэ секретарыр: 52-16-77. E-mail: adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьатыгьэр: Урысые Федерацием хэутын ІофхэмкІэ, телерадиокъэтынхэмкІэ ыкІи зэлъы-ІэсыкІэ амалхэмкІэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ -идоГет сПпПР шІапІ, зэраушыхьа-

тыгъэ номерыр ПИ №10-3892

Гъэзетым къыхиутыхэрэм мышъыпкъагъэу къахафэхэрэмкІэ къэзытхыгъэхэм пшъэдэкІыжь ахьы. Къатхэхэрэмрэ гъэзетым щылажьэхэрэмрэ яеплъыкІэ зэтемыфэн ылъэкІыщт. Гъэзетеджэхэм къытфагъэхьырэ тхыгъэхэр зэхэтфыхэрэп ыкІи къэзытхыгъэхэм аІэкІэдгъэхьажьыхэрэп.

Зыщыхаутырэр OAO-y «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

> Пчъагъэр 5675 Индексхэр 52161 52162 Зак. 4087

Хэутыным узщыкГэтхэнэу щыт уахътэр Сыхьатыр 18.00 ЗыщыкІэтхэгъэхэ уахътэр Сыхьатыр 18.00